

Täysistunto

Torstai 16.2.2023 klo 16.02—18.43

Täysistunto alkoi klo 16.02. Täysistunto päättyi klo 18.43.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (16.02—17.02) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (17.02—18.43).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
valtiovarainministeri Annika Saarikko
työministeri Tuula Haatainen
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
elinkeinoministeri Mika Lintilä
kuntaministeri Sirpa Paatero
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen
kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
sisäministeri Krista Mikkonen
opetusministeri Li Andersson
ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo
tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen
puolustusministeri Mikko Savola

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Jotta kyselytuntiin saadaan sisällytettyä mahdollisimman monta kysyjää on toivottavaa, että kysymys kattaa kerrallaan vain yhden kysymyksen, joka kohdistuu yhdelle ministerille. Välihuutoja ajatellen pyydän huomioimaan taas kerran, etteivät ne häiritse varsinaista keskustelua.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys koulutuspolitiikasta (Lulu Ranne ps)

Suullinen kysymys SKT 250/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mennään kysymyksiin. — Edustaja Ranne, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.03 **Lulu Ranne ps:** Arvoisa puhemies! Suomalaiset perus- ja ammattiopetus ansaitsevat kunnianpalautuksen. Perussuomalaiset esittelivät maanantaina toimenpiteitä, joilla siihen päästään. Me haluamme vaatimustasot kuntoon: hylätty on annettava, jos taso ei muuhun riitä. Kännykät kuuluvat reppuihin, koulutyö on rauhoitettava oppimiseen. Poliittiset ja ideologiset kokeilut on unohdettava. Viime vuosien uudistusvauhti on ollut yliampuvaa. Rajat ovat rakkautta. Koulurauha kuuluu kaikille ja edellyttää, että kuri, järjestys ja auktoriteetti palautetaan kouluihin. Se on lasten ja nuorten etu. Muun muassa näistä linjauksistamme on tullut paljon kiittävää palautetta juuri opettajilta ja alan ammattilaisilta. Kuunnelkaa heitä. He pitävät toimenpiteitämme erittäin kannatettavina. Oletteko tutustuneet perussuomalaisten linjauksiin ja oletteko valmiit ottamaan nämä kiitetyt ideat käyttöön, opetusministeri Andersson?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

16.04 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin ilahduttavaa ja tervetullutta, että kaikki suomalaiset eduskuntapuolueet ovat kiinnostuneita suomalaisesta koulutuksesta ja myöskin haluavat turvata työrauhan kouluissa. Siihen vaikuttaa ennen kaikkea koulutuksen rahoitus, sillä koulutuksen rahoitus määrää sen, minkäkokoiset luokat meillä on ja paljonko meillä on opetusalan ammattilaisia siellä kouluissa nuorten kanssa työskentelemässä. Ja tältä osinhan hallitus on vahvistanut pysyvää rahoitusta melkein 300 miljoonalla varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen osalta ja sen lisäksi jakanut myöskin 300 miljoonaa tasa-arvorahoitusta.

Mitä tulee arvosanoihin, on syytä painottaa sitä, että poliitikot eivät päätä siitä, mitä arvosanoja oppilaille annetaan. Itse pidän aika outona, jos päättäjät ilmoittavat tavoitteekseen sen, että suomalaisia lapsia pitäisi enemmän jäädä luokalle. Minun mielestäni meidän tehtävämme on [Puhemies koputtaa] ennen kaikkea huolehtia oppimisen tuen [Puhemies: Kiitoksia!] kuntoon laittamisesta, jotta mahdollisimman harva lapsi jäisi luokalle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Ranne, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

16.05 **Lulu Ranne ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerille ensin: Nämä linjaukset ovat vuodelta 18. Olisitte voineet huomioida ne jo silloin. Raha ei ratkaise, jos te laskette rimaa opetuksessa.

Tuoreen kyselyn mukaan yli puolet Helsingin kouluissa työskentelevistä on kokenut väkivalta- ja uhkatilanteita, jopa 95 prosenttia, melkein kaikki. Tuoreen uutisen mukaan viheittä kouluilla tapahtuvasta huumaiden käytöstä ja välittämisestä tulee pääkaupunkiseudun poliisille jatkuvasti. Tällaiseen on oltava nollatoleranssi, eikä ongelmia saa hyssyttellä kouluissa. Valitettavasti on todettava, että nämäkin ongelmat korostuvat kouluissa, joissa on maahanmuuttajataustaisten osuus erittäin suuri. Lisäraha ei siis ratkaise tätäkään, jos ongelmia tuottavaa maahanmuuttopolitiikkaa ei muuteta. Edes suomalainen koulu ei kestä tällaista liian suurta väestöpohjan moninaistumista, eikä sen tarvitsekaan kestä.

Arvoisa ministeri, nämä väkivalta- ja muun rikollisuuden ongelmat [Puhemies koputtaa] suomalaisissa kouluissa ovat kärjistyneet kaudellanne. Tunnustatteko, että meni pieleen? Aiotteko te tehdä muutoksia maahanmuuttopolitiikkaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

16.06 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä kaudella ei ole millään tavalla laskettu rimaa, mitä tulee opetuksen vaatimuksiin suomalaisissa kouluissa. Tämä on täysin virheellinen väittäminen. Tällä hallituksella on päinvastoin panostettu siihen, että me ollaan vahvistettu koulutuksen rahoitusta kaikilla koulutusasteilla aina varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen saakka.

Mitä tulee nuorten pahoinvointiin, niin ainakin itse olen tässä salissa puhunut siitä useampaan otteeseen ja myöskin painottanut sitä, että kaikkien suomalaisten päättäjien pitäisi olla huolissaan siitä, miten suomalaiset nuoret tällä hetkellä voivat, ja myöskin olla valmiita panostamaan niihin ennaltaehkäiseviin toimiin, joilla me pidetään huolta nuorten hyvinvoinnista. Minä olen vieraillut erittäin monessa yläkoulussa viimeisten kuukausien aikana ja voin sanoa, että se keskeisin viesti, mikä sieltä tulee, liittyy nuorten mielenterveyspalveluiden kriisiin. Ne palvelut eivät toimi, ja se näkyy koulujen ja oppilaitosten arjessa, niissä paikoissa, joihin lapset ja nuoret tulevat joka ikinen päivä.

2.2. Suullinen kysymys koulujen henkilökunnan kokemasta väkivallasta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 251/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tähän samaan asiakokonaisuuteen on eduskuntaryhmä Liike Nytillä kysymys. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.07 **Harry Harkimo liik:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Ministeri Andersson, koskaan ette sano, että te olisitte tehnyt jotain vikaa tässä. Mutta jos katsotaan esimerkiksi hen-

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

kilökhuntaa, niin 95 prosenttia ala-asteella on kokenut väkivaltaa, 52 prosenttia koko koulun henkilökunnasta on kokenut väkivaltaa, tavaroiden heittelemistä on kokenut 41 prosenttia ja potkimista ja lyömistä on kokenut 41 prosenttia ja psyykkistä väkivaltaa 41 prosenttia opettajista ja henkilökunnasta. Mitä te olette tehnyt tämän hallituskauden aikana tälle asialle, koska tämä on lisääntynyt viimeisten vuosien aikana?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson.

16.08 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä luvut ovat erittäin huolestuttavia, mutta eiväthän nämä luvut ja tämä ilmiö johdu mistään toimenpiteestä, minkä hallitus olisi tehnyt. Päinvastoin, tämä ilmiöhän osoittaa sen, että meidän pitää entistä enemmän panostaa nuorten palveluihin ja koulutukseen.

Mitä on tällä vaalikaudella tehty? Tällä vaalikaudella on muun muassa jaettu yli 180 miljoonaa korona-avustusta kaikkiin kouluihin, ja sen tavoitteena on ollut antaa lisäresursseja, jotta voidaan vastata siihen syntyneeseen oppimis- ja hyvinvointivajaseen. Sen lisäksi ollaan muutettu lainsäädäntöä, ollaan vahvistettu muun muassa rehtoreiden kurinpitovaltuuksia ja ollaan myöskin muutettu lainsäädäntöä siltä osin, että jos on muita häirikköisiä oppilaita, niin jatkossa hänet voi poistaa koulun alueelta ei vain jäljellä olevan koulupäivän osalta vaan myöskin seuraavan koulupäivän osalta — toimenpiteitä, mitä erityisesti opetusalan ammattilaiset ovat hallitukselta toivoneet, ja näitä konkreettisia lakimuutoksia [Puhemies koputtaa] myöskin tällä hallituskaudella on tehty.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.09 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä kurinpitotoimien laajennuksesta hallitukselle kiitos. Niitä on täältä perussuomalaisten ryhmästä voimakkaasti edistetty. Sen sijaan nämä muut ministerin esittämät toimet eli aina vain rahoitus ja se, että tarvitaan lisää resursseja — me olemme aivan samaa mieltä siitä, että sekä peruskouluun että ammatilliseen koulutukseen tarvitaan myös resursseja ja tehdyt koulutusleikkaukset ovat olleet virheitä, mutta kuten me olemme korostaneet, pelkällä rahalla ei näitä ongelmia korjata. Suomalainen järjestelmä on itse aiheuttanut sen, että kouluissa tällä hetkellä oppimistulokset laskevat, opettajat kärsivät, oppilaat kärsivät, inkluusio ei toimi. Monet oppilaat eivät saa elää edes turvallisessa kouluympäristössä. Samaan aikaan opimissuunnitelmia, ylipäätensä opetusmetodeja, on rakennettu sellaisiksi, että perusasiat ovat unohtuneet, ja näihin perussuomalaiset vaativat muutoksia. Se vaatii lainsäädännöllisiä muutoksia, ylipäätensä ohjausta [Puhemies: Kysymys!] meidän koulujärjestelmään. Kysyn: aiotteko palauttaa erityisluokat?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

16.11 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opetusmetodeista ei säädetä lainsäädännössä Suomessa. Poliitikot, päättäjät eivät päästä siitä, minkälaisia opetusmetodeja opettajat käyttävät, vaan opettajat itse päättävät siitä. Tämä on suomalaisen koulutusjärjestelmän eräs ominaispiirre.

Lainsäädännöllä ei myöskään ole kielletty erityisluokkia. Mitään sellaista päätöstä ei ole tässä talossa tehty. Erityisluokkia on edelleen. Niitä on paljon koko maassa eri puolilla

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Suomea. Kunnat päättävät itse tällä hetkellä siitä, paljonko ne haluavat laittaa juurikin niitä resursseja pienryhmäopetukseen, paljonko ne haluavat laittaa resursseja esimerkiksi yleisopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen silloin, kun siellä on paljon tuen päätöksen saaneita oppilaita. Siksi, edustaja Purra, oppimisen tuen ongelmien korjaamisesta ei voi puhua, ellei me puhuta resursseista. Ei voi väittää korjaavansa oppimisen tuen ongelmia, työrauhaan liittyviä ongelmia kouluissa, [Puhemies koputtaa] ellei me olla valmiita laittamaan resursseja [Puhemies: Kiitoksia!] näiden ongelmien korjaamiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Rydman, olkaa hyvä.

16.12 Wille Rydman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomalainen koulutusjärjestelmä on rakennettu sen perusoletuksen varaan, että opetus saa tukensa osaltaan myöskin perheistä ja kotiympäristöstä vähintäänkin sen kautta, että kotona puhutaan samaa kieltä kuin sitä, millä opetus annetaan, suomea tai ruotsia. Nyt kuitenkin kiihtyvän maahanmuuton seurauksena yhä suurempi osa koulujen oppilaista puhuu äidinkielenään jotain muuta kieltä kuin sitä, jolla opetus annetaan. Ei ole ihme, että tämä lisää kitkaa oppimiseen ja on osaltaan omiaan heikentämään oppimistuloksia. Kun siihen päälle vielä tulevat merkittävät kulttuurierot, niin ei ole myöskään ihme, että opettajien työajasta yhä suurempi osa kuluu johonkin muuhun kuin varsinaiseen opettamiseen. Tämä taas johtaa siihen, että monet vanhemmat alkavat etsiä lapselleen sellaista koulua, jossa oppiminen myös todella onnistuu. Mikään resurssimäärä ei ratkaise tätä. Kysymys on siitä, pysyykö maahanmuuton määrä hallinnassa. [Puhemies koputtaa] Mitä hallitus aikoo tehdä, jotta maahanmuuton määrä pysyisi hallittuna eikä liiallinen maahanmuutto tuhoaisi koulutusjärjestelmäämme sisältä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Andersson.

16.13 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myöskin tältä osin on syytä selkeyttää tilannetta. On totta, että Suomessa on OECD-maiden suurimpia eroja osaamisessa maahan muuttaneiden ja muiden lasten välillä, ja se on sellainen ongelma meidän koulutusjärjestelmässä, mihin pitää puuttua tukemalla ja vahvistamalla sitä kielten opetusta, mitä me annamme vieraskielisille oppilaille. Mutta tämä ei selitä oppimistulosten laskua Suomessa, mitä tutkijat ovat painottaneet siitä syystä, että meillä ei ole ollut täällä niin paljon maahanmuuttajataustaisia oppilaita, siis määrällisesti, kun me katsotaan koko tätä 2000-luvun kehitystä, että tämä selittäisi tämän keskiarvon laskun suomalaisten oppimistulosten osalta, joten ei ole myöskään reilua antaa sellaista kuvaa, että tämän kehityksen syy olisi meidän maahanmuuttajataustaiset lapset. Keskitytään mieluummin siihen, miten me voidaan tukea kaikkien oppilaiden, kaikkien lasten oppimista nykyistä paremmin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

16.14 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Peruskoulussa ei tällä hetkellä ole kaikki hyvin, ja mitä tuloksia sieltä tällä hetkellä meille tulee: siellä oppimistulokset ovat heikentyneet, joka kahdeksas nuori valmistuu ilman perustaitoja — joko kirjoitustaito, lukutaito tai laskutaito puuttuu. Lisäksi 20 prosentilla on oppimisvaikeuksia

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

ja mielenterveysongelmia on 20 prosentilla. Ja nyt kysymys kuuluu: mitä pitää tehdä? Nyt pitää ehdottomasti siihen oppimisen tukeen saada uudenlainen järjestelmä ja korjaus. Miksi sitä ei ole laitettu tässä kuntoon?

Sitten nämä mielenterveysongelmat: On todella paha juttu, että meillä kaksi kuukautta, jopa, joutuu odottamaan psykologin pakeille pääsyä, tai yleensäkin koululääkäreistä on pula, kouluterveydenhoitajista on pula. Ja nyt kun ne ovat vielä siellä hyvinvointialueilla, niin vielä pidemmät ovat jonot tällä hetkellä ja odotusajat. Mitä te oikeasti aiotte tehdä? Teillä on ollut neljä vuotta aikaa laittaa tätä kuntoon, ja terapiatakuusta on äänestetty täällä. [Puhemies koputtaa] Te kaadoitte sen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Andersson.

16.15 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me emme vielä tiedä, miten oppimistulokset ovat kehittyneet tämän hallituskauden aikana, koska se edellinen selvitys on edelleen vuodelta 2018. Tulee olemaan mielenkiintoista nähdä, miten esimerkiksi korona-aika ja etäopetus siihen vaikuttavat, mutta vielä me emme siis tätä tiedä.

Mitä on tehty, mitä pitäisi tehdä? Tällä hallituskaudella on aloitettu tämän oppimisen tuen kokonaisuudistus ja me olemme lähteneet liikkeelle varhaiskasvatuksesta, koska kaikki asiantuntijat sanovat, että on äärimmäisen tärkeätä, että oppimisen tuen tarpeet huomioidaan, identifioidaan niin varhaisessa vaiheessa kuin mahdollista, jotta se tuki lähtee liikkeelle jo kaikkein varhaisimmista vuosista. Sen lisäksi ollaan jaettu 300 miljoonaa rahaa — siis historiallinen määrä tasa-arvorahoitusta kaikkein haastavimmilla alueilla sijaitseville päiväkodeille ja kouluille — mitä on käytetty esimerkiksi opetusryhmien pienentämiseen, ja sen lisäksi on vahvistettu erityisesti koulupsykologi- ja -kuraattoripalveluita pysyvällä 29 miljoonan lisärahoituksella [Puhemies koputtaa] juuri näihin palveluihin. Samaa mieltä olen siitä, [Puhemies: Kiitoksia!] että mielenterveyspalvelut ovat nyt se kohta, mihin meidän pitää keskittyä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Autto.

16.17 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Opetusministerin vastaukset kuulostavat siltä, että rahaa on todella ollut ja velkaa on otettu, mutta ongelmat ovat vain syventyneet. Tarvitaan jonkinlainen toiminnallinen parannus peruskouluun, ja kun katsotaan sitä valtavan hienoa historiaa, joka suomalaisella peruskoululla on ollut, kun mietitään, kuinka vuosituhatien vaihteen molemmin puolin maailmalta katsottiin Suomeen, niin aivan oikeasti katsottiin maailman kilpailukykyisintä kansakuntaa ja kansantaloutta. Ne ikäluokat, jotka olivat saaneet koulutuksensa tuolloisessa peruskoulussa, olivat todella saaneet hyvät eväät elämässä eteenpäin, hyvät eväät jatko-opintoihin.

Peruskoulua aikanaan kokeiltiin alueellisesti Lapissa ja havaittiin, että kokeilu on hyvä ja tämä toimintamalli kannattaa ulottaa koko maahan. Olisiko nyt, hyvä hallitus, aika tehdä vastaavanlainen alueellinen kokeilu peruskoulun nykyisen tilan korjaamiseksi? [Joonas Könttä: Lapista tulee fiksuja ihmisiä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

16.18 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä toistan siis vielä sen, että kun me puhumme suomalaisista oppimistuloksista, niin me puhumme koko 2000-luvun aikana tapahtuneesta kehityksestä. Nyt ei ole tapahtunut mitään romahdusta juuri tällä hetkellä. Me emme vielä tiedä, miten oppimistulokset näiden vuosien aikana ovat kehittyneet. Me puhumme nyt siis tiedosta, jonka viimeisin, tuorein tieto on vuodelta 2018, ja se kehitys on ollut käynnissä vuodesta 2003—2006. Tämä on se iso kuva.

Mitä tulee kokeiluihin, niin meillä on esimerkiksi tällä hetkellä käynnissä tämä kaksi-vuotisen esiopetuksen kokeilu. Suhtaudun itse myönteisesti kokeilukulttuuriin. Edustaja Auton puheenvuorosta minulle ei kuitenkaan selvinnyt, mitä tarkalleen pitäisi kokeilla. Omasta mielestäni kaikkein kriittisin asia perusopetuksen osalta tällä hetkellä on tämä oppimisen tuki. Sen korjaaminen on mahdollista lisäämällä resursseja, muuttamalla lainsäädäntöä. Siinä ei tarvita mitään alueellista kokeilua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

16.19 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt on kuunneltava opettajia. Varhaiskasvatus ja perusopetus täytyy laittaa kuntoon. Kokoomus on tehnyt siinä omat hyvät esitykset. Se, mitä on tapahtunut tällä eduskuntakaudella, on se, että mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet, ja nyt tarvittaisiin apua. Mielenterveysongelmat ovat suurin syy siihen, että lapset ja nuoret syrjäytyvät opinpolulta. On epäinhimillinen tilanne, että jopa pari vuottakin voidaan odottaa ja lapsella on vakavat oireet eikä apua ja tukea saa. Tähän epäinhimilliseen tilanteeseen tehtiin Terapiatakuu-aloite, ja kaikki puolueet lupasivat sitä kannattaa. Mutta mitä teki Marinin hallitus? Arvoisa pääministeri, kysyn teiltä: Miksi te jätitte Terapiatakuu-aloitteen toteuttamatta? Miksi te ette kuulleet sitä hätää, mikä on perheissä ja lasten piirissä, kun apua ei saa ja mielenterveysongelmat painavat päälle? Toivon, että pääministeri tähän vastaa, koska pääministeri johtaa hallitusta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.20 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä annettiin ymmärtää, että täällä on ollut käsittelyssä joku Terapiatakuu-aloite ja se on jätetty hallituspuolueista hyväksymättä. Kyllä on sanottava, että me olemme tuoneet eduskuntaan nimenomaan hätähuutona sen, että hoitoonpääsy on laitettava tällä hallituskaudella kuntoon. Eduskunta on hyväksynyt, että seitsemässä päivässä Suomessa pitäisi päästä hoitoon. Minä pidän sitä aivan vallankumouksellisenä esityksenä. Olemme siitä vuosikausia keskustelleet, ja tämä hallitus päätyi siihen, että yhteiskunnalle tulee halvemmaksi, kun ihmiset pääsevät heti hoitoon, sen sijasta että jäädään pitkään odottamaan hoitoonpääsyä ja lopulta päästään viimesijaisena toimenä terapiaan tai erikoissairaanhoidon kuukausien jonotuksen jälkeen. Kyllä minusta on olennaista, että tässä maassa myönnetään, että meillä kuntavetoisissa systeemeissä ei ole ollut lievien ja keskivaikeiden mielenterveysasioiden hoitoa lainkaan, ja nyt ne laitetaan kuntoon, [Puhemies koputtaa] niin että sinne on päästävä jatkossa seitsemässä päivässä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

16.21 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suuri yhteinen huoli koulutukseen liittyen on tosiaankin oppimistulosten pitkään jatkunut lasku. Onneksi hallitus on vahvistanut tällä kaudella koko koulutuspolkua. Rahoitusta on lisätty kaikilla koulutusasteilla varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle.

Erityinen huomio tulee jatkossa kuitenkin kiinnittää juuri perustaitojen vahvistamiseen, muun muassa lukutaidon vahvistamiseen. Tällä kaudella ihan eduskunnan aloitteesta on tehty muun muassa lukutaito-ohjelma, mutta paljon lisää toimia tarvitaan. Tulee myös pohdita, pitäisikö noiden opetussuunnitelmien sisältöä hieman väljentää ja antaa lisää tilaa juuri perustaidoille, jotta ihan jokainen lapsi saavuttaa hyvän luku-, lasku- ja kirjoitustaidon. Myöskin oppimisen tuki ja sen vahvistaminen edelleen on avainasemassa, niin kuin ministeri totesi. Jopa 10—20 prosentilla on erilaisia oppimisen vaikeuksia, esimerkiksi lukivaikeuksia tai neuropsykologisia ongelmia. Nämä tulee huomata varhain, ja tukea tulee olla riittävästi tarjolla, ja kaikkein tärkein asiahan on tietenkin oppilaiden hyvinvointi ja sen vahvistaminen. Vain hyvinvoiva lapsi [Puhemies: Kysymys, kiitos!] ja nuori voi oppia.

Arvoisa ministeri, kerrotteko vielä lisää, mitä toimia hallitus on oppimisen eteen tehnyt? [Naurua]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

16.22 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässä todettiin, tämän hallituskauden isoista panostuksista, totta kai, yksi merkittävimmistä on ollut esimerkiksi oppivelvollisuuden laajentaminen, joka on äärimmäisen tärkeä toimi nuorten syrjäytymisen ja erityisesti itse asiassa poikien syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Sen toimeenpano on alkanut erittäin hyvin, kun katsoo niitä tilastoja ja lukuja, mitä meillä on.

Perusopetuksen osalta olemme erityisesti panostaneet tähän tasa-arvorahoitukseen siitä syystä, että tämä raha kohdistuu juuri niille kouluille ja päiväkodeille, jotka sijaitsevat alueilla, missä on kaikkein suurin tarve lisäresursseille. Sen lisäksi toinen iso alue, mihin panostuksia on kohdennettu, on oppilas- ja opiskelijahuolto, eli ne ovat juuri niitä matalan kynnyksen palveluita — kuraattoripalveluita ja psykologipalveluita — jotka ovat siellä kouluissa ja oppilaitoksissa. Se on se ensimmäinen paikka, mihin nuori voi kääntyä silloin, kun apua tarvitsee.

Tämän lisäksi on varhaiskasvatus, jossa on pienennetty ryhmäkokoja, on luotu tämä oppimisen tuen malli varhaiskasvatukseen, [Puhemies koputtaa] tiukennettu lainsäädäntöä liittyen tilapäisiin ylityksiin [Puhemies: Kiitoksia!] sekä otettu käyttöön henkilöstön ilmoitusvelvollisuus.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

16.23 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Andersson, on vastuun pakoilua mennä kuntien taakse, jos joku kouluissa ei toimi. Jos huomaamme, että joku asia ei toimi, niin lainsäädännön täytyy olla velvoittavampaa, ja sitähän me täällä teemme.

Puhuitte tästä kolmiportaisen tuen mallista. Sen piti olla tämän hallituskauden varmasti suurin koulutuspoliittinen uudistus. Mihin se jäi? Sitä ei ole täällä näkynyt.

Sitten kun täällä puhutaan vaikka lukutaidosta, niin näissä uusissa avoimissa oppimisympäristöissä ja tämän inklusion mukana tämä on monelle lapselle täysin mahdotonta.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson.

16.24 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt minun täytyy sanoa, että minä en tiedä, mihin edustaja viittaa liittyen tähän kolmiportaiseen tukeen. Se, mitä tällä hallituskaudella on tehty: meillä on siis ollut useamman vuoden käynnissä oleva laaja asiantuntijatyö liittyen siihen, miten lainsäädäntöä kannattaisi tiukentaa, jotta meidän oppimisen tuen järjestelmä toimisi paremmin.

Jos minä vielä yritän kiteyttää: On arvioitu, että noin joka viidennellä perusopetuksen oppilaalla Suomessa on jokin tuen päätös. Heitä kaikkia ei tarvitse eikä kannata eikä olisi tarkoituksenmukaista ohjata erityisluokalle, jos tämä siis on se, mitä perussuomalaiset esittävät. Valtaosa heistä pärjää hyvin yleisopetuksen ryhmissä, kunhan he saavat tukea ja mahdollisuuden pienryhmäopetukseen niissä aineissa tai silloin, kun sille on tarvetta. [Jussi Halla-aho: Miksi eivät saa?]

Suurin ongelma tällä hetkellä lainsäädännössä on se, että se ei esimerkiksi ohjaa tämän pienryhmäopetuksen mahdollistamiseksi riittävän tiukasti. Siihen tarvitaan siis lakimuutos, [Puhemies koputtaa] mitä tämä asiantuntijaryhmä esittää, ja siihen liittyvä rahoitus. Muuten sitä ei ole mahdollista tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäkynen, Jukka, olkaa hyvä.

16.25 Jukka Mäkynen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun inklusioperiaate runnottiin lakiin, niin siitä lähtien koulujen oppimistulokset ovat laskeneet. En tiedä, mitä tällä pakkotasapäistämisellä yritettiin saavuttaa, kun oppimistuloksen taso määriteltiin alimpaan yhteiseen nimittäjään. Ilmeisesti ideologisesti yritettiin toteuttaa tasa-arvoa siellä, missä juuri on tarkoitus löytää kykyjä, löytää lahjakkaat oppilaat ja kannustaa heitä. Siihenhän stipendijärjestelmäkin perustuu. Nyt kun tasa-arvoideologia otettiin mukaan ja huomattiin, ettei huonoja saada hyviksi, niin estetään sitten niiden hyvien kehittyminen. Uutta Nokiaa ei täällä kannata ilmeisesti enää odottaa. Kysyn opetusministeriltä: voidaanko koulutukseen palauttaa erilaiset tasot hyvälle ja voitaisiinko ehkä myös lopettaa huonoille oppilaille säälivitosien antaminen? — Kiitos. [Katja Hänninen: Kuka on huono oppilas?]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson.

16.26 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos minä lähdän liikkeelle näistä arvosanoista ja toistan sen, että me emme täällä pääätä, kenelle oppilaalle mitä annetaan, [Leena Meri: Me voimme keskustella asioista!] vaan opettajat sen tekevät, niin yksi toimenpide, mikä on tehty viime vuosina, on se, että on luotu kansalliset kriteerit sille, minkätyyppisellä osaamisella saa arvosanan 5, 7, 8 ja 9 perusopetuksen päättötodistuksessa. On siis annettu kansallinen ohjeistus tapana tukea opettajien työtä siinä, jotta he myöskin saisivat selkeämmät ohjeet siitä, minkälainen osaaminen riittää esimerkiksi hyväksytyyn arvosanaan 5 ja minkälainen ei. Nämä ovat jo käytössä, nämä on julkaistu, nämä on tarkoitettu työkaluksi opettajille. Tällä hetkellä Opetushallitus jatkaa tätä työtä eli luo kansalliset kriteerit samoille arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 myöskin kuudennen luokan päättöarviointiin. Tämä on siis yksi tapa, miten voidaan tukea opettajia siinä työssä, [Puhemies koputtaa] mitä he tekevät, mistä he vastaavat, [Puhemies: Kiitoksia!] mihin

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

heillä on ammattitaitoa. [Jukka Gustafsson: Erittäin merkittävä uudistus! Kannattaa selvittää asiat!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

16.28 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Suomalaisen koulutusjärjestelmän vahvuushan on se, että me pyrimme mahdollisuuksien tasa-arvoon. Ei niin pientä mökkiä, etteikö sieltä maisteriksi päästä, ei niin pientä töllyä, etteikö sieltä tohtoriksi väitellä. Tästä me haluamme varmasti pitää — uskon, että ainakin tässä salissa lähestulkoon kaikki — tulevaisuudessakin kiinni.

Mutta, arvoisa opetusministeri, olen huolestunut ammatillisen koulutuksen lähiopetuksen määrästä, ja tästä tulee koko ajan palautetta myöskin sieltä yrityskentästä. Eli meillä on kuitenkin ammatillisessa koulutuksessa aina ollut tapana teorian ja käytännön yhdistäminen, mutta nyt sinne käytännön työjaksoille ja työharjoitteluun tulee nuoria, joilla on niin heikot taidot, että siellä oikeasti pelätään vaikkapa logistiikka-alalla antaa sitä rekan nuppia kuljetettavaksi. Ja tämä ei ole lasten eikä nuorten vika, vaan se on todellakin meidän järjestelmässä tällä hetkellä sen lähiopetuksen vähentymisen vika. Olisinkin kysynyt, kun meillä täällä sivistysvaliokunta velvoitti pitämään huolta siitä, että [Puhemies koputtaa] lähiopetuksen määrä on riittävä, kun ammatilliseen koulutukseen ja ylipäättänsä tätä reformia tehtiin, että oppivelvollisuusikää nostettiin: mitä tälle asialle kuuluu?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson.

16.29 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt ennen kaikkea kaksi asiaa tämän tilanteen korjaamiseksi. Ensimmäinen on ollaan vahvistettu ammatillisen koulutuksen rahoitusta. Esimerkiksi perusrahoitustahan nostettiin 50 miljoonalla nyt tälle vuodelle, mikä on äärimmäisen tärkeää, koska tiedetään, että myöskin edellisen kauden rahoitusleikkaukset vaikuttivat muun muassa opettajien määrään, millä on tietenkin vaikutus myöskin siihen, miten paljon opetusta annetaan.

Mutta tämä ei meidän mielestämme ole ollut riittävää, vaan sen lisäksi me olemme myöskin asetuksella säätäneet, montako tuntia lähtökohtaisesti pitää antaa lähiopetusta per osaamispiste ammatillisessa koulutuksessa, jos on opiskelija, jolla ei ole aikaisempaa koulutustaustaa. Minä sain opetusministerinä erittäin paljon kritiikkiä koulutuksen järjestäjiltä tästä. He kokivat, että me ohjataan heitä liikaa ja tällaista ei tarvita. Minä seison tämän takana. Meillä on aivan vastaavantyyppisiä ohjausmekanismeja lukiokoulutuksen ja perusopetuksen osalta, ja minun mielestäni tämä keskustelu [Puhemies koputtaa] osoittaa sen, että me tarvitaan myöskin näitä laadullisia ohjausmekanismeja ammatilliselle puolelle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä. [Keskeltä: Rehtorin puheenvuoro!]

16.30 **Pasi Kivisaari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sivistyksen painoarvon lisääminen tässä ajassa on erityisen tärkeää. Euroopassa käydään sotia, ja aikaamme leimaavat monet kriisit. Sivistyksestä ja koulutuksesta on myös tullut sotien siirron myötä kuntien ykköskärki. Hyvät perussuomalaiset, kokoomus, puheet kuntien leikkauksista osuvat suoraan koulutukseen. [Eduskunnasta: Kyllä!]

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Puhemies! Työnjaon täytyy olla myös erityisen selvä: opettajien tehtävänä on opettaa, vanhempien tehtävänä rakastaa ja tukea lastaan, ja päättäjien tehtävä on taata resurssit ja pysyä poissa opetustehtävän järkevän toteuttamisen tieltä.

Puhemies! Koulujen olennainen kumppani ovat todella vanhemmat ja perheet. Miten voisimme paremmin tukea perheitä, jotta vanhemmilla olisi riittävästi voimavaroja [Puhemies koputtaa] tukea lapsen koulunkäyntiä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

16.31 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustajalle erinomaisesta kysymyksestä ja puheenvuorosta. Minä toistan vielä: Siis niissä viesteissä, mitä minulle on välitetty niillä kouluvierailuilla, mitä minä olen tehnyt viime aikoina, mielenterveyspalvelut nousevat yhtenä erittäin merkittävänä asiana esille. Ne eivät toimi, mutta kouluun saa tulla joka päivä jokainen lapsi ja nuori, ja silloin opettajat ovat ne, jotka kannattelevat hyvin haastavissa tilanteissa eläviä lapsia ja nuoria.

Toinen kysymys on perheille annettava tuki. Minun mielestäni olisi varsin harkitsemisen arvoista pohtia sitä, olisiko meidän mahdollista rakentaa jotain neuvolajärjestelmän kaltaista teini-ikäisten lasten vanhemmille, joilla on aika vähän sellaisia matalan kynnyksen paikkoja, joihin kääntyä sellaisissa kysymyksissä, jotka siinä elämänvaiheessa tulevat ajankohtaisiksi, jotka liittyvät esimerkiksi itsetuhoisuuteen tai syömishäiriöihin, masennukseen, muihin tällaisiin vakaviin ongelmiin, jotka yleensä silloin siinä ikävaiheessa tulevat ajankohtaisiksi ja totta kai vaikuttavat koko perheen [Puhemies koputtaa] ja sen nuorenkin elämään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä yhden lisäkysymyksen. — Edustaja Ranne, olkaa hyvä.

16.32 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ministeri Andersson on erittäin lahjakas selittämään. Mutta palataanpa nyt sinne kouluihin. Miltä siellä näyttää, voidaanko siellä hyvin, voivatko lapset hyvin? Saavatko opettajat keskittyä opettamiseen? Eivät. Opettajat ovat psykologeja, poliiseja, äitejä ja isiä, siivoojia, kaikkea mahdollista. Voisitteko te nyt vastata tähän, oletteko te todella tehneet jotain sen hyväksi, että siellä kouluissa olisi se rauhallinen oppimisympäristö? Te olette juosseet näitten trendien perässä, te menette kuntien taakse piiloon. Me tarvitsemme sieltä kouluista hyvinvointia, tasapainoisia, oppimiskykyisiä, elämänhallinnassaan kiinni olevia lapsia ja nuoria. Te suljette silmänne tältä kaikelta. Te kuvittelette, että teidän rahan kippaamisenne ratkaisisi asioita, kun meidän pitäisi palata siihen hyvään tavalliseen perusopetukseen Suomen kouluissa. [Puhemies: Kysymys!] Voisitteko te palauttaa sen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Andersson.

16.33 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me emme ole puuttuneet opetussuunnitelmaan perusopetuksen osalta tällä kaudella, niin että en minä tiedä, minkä trendien perässä minä olen juossut, koska me emme ole tehneet sen osalta mitään työtä nyt. Edellinen opetussuunnitelma perusopetuksen osalta on ajettu sisään vuosina 14—16, ja seuraavan kerran se päivitystyö alkaa ensi kaudella.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Se, mihin me olemme keskittyneet tällä kaudella, on nimenomaan koulutuksen resurssien vahvistaminen. Miksi? Koska se resurssi määrittää sen, paljonko on opettajia, paljonko on kuraattoreita, paljonko on koulupsykologeja ja koulunkäynninohjaajia koulussa työskentelemässä, paljonko on pienryhmäopetusta, mikä on yleisopetuksen ryhmäkokoo. Se, miten me täällä annamme rahaa julkiselle sektorille, koulutusjärjestelmällemme ja myöskin sinne sosiaali- ja terveydenhuollolle, vaikuttaa suoraan siihen oppilaitosten ja koulujen arkeen [Puhemies koputtaa] ja opettajien työhön. Toivottavasti [Puhemies: Kiitoksia!] kaikki ymmärtävät tämän myöskin tulevaisuudessa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys jengirikollisuuteen puuttumisesta (Timo Heinonen kok)

Suullinen kysymys SKT 252/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Seuraava kysymys, edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.35 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Ruotsin jengirikollisuustilanne pahenee. Viime vuonna ampumisissa kuoli keskimäärin yksi ja haavoittui kaksi joka viikko, räjähdyksiä oli viikoittain, ja nyt tammikuussa räjähti joka toinen päivä. Alaikäisistä tekijöistä puhutaan lapsisotilaina. Ruotsin tilanteen tulisi toimia hälyttävänä esimerkkinä meille Suomeen. Meillä katujengi- ja nuorisorikollisuus muistuttaa tällä hetkellä Ruotsin tilannetta kymmenen vuotta sitten. Eduskunta on käynyt aiheesta vakavan keskustelun, välitysymyskeskustelun joulukuussa, ja kyselytunnilla kävimme keskustelua marraskuussa. Kaikki olivat samaa mieltä, että nyt pitää ryhtyä toimiin.

Arvoisa sisäministeri Mikkonen, mihin toimiin olette näiden eduskuntakeskusteluiden jälkeen ryhtynyt? Mitä konkreettisia toimia olette tehneet viime kuukausina jengirikollisuuskehityksen [Puhemies koputtaa] katkaisemiseksi Suomessa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.36 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on hyvin tärkeä aihe, minkä edustaja Heinonen nosti esiin, ja kuten sanoit, tässä salissa aiemminkin me olemme tästä puhuneet, koska meidän yhteinen huolestumme on se, miten me takaamme tämän maan turvallisuutta. Tiedämme, että nimenomaisesti nyt viime aikoina alaikäisten ryöstörikollisuudet ovat lisääntyneet ja myös ne jengirikollisuudet. Me näimme jo aiemmin viime vuonna niiden lisääntymisen, ja sen takia tietysti tähän hallitus on puuttunut. Ihan nyt viime aikoina, tämän vuoden puolella, vielä lisätalousarviossa me lisäsimme poliisille resursseja ja lisäsimme resursseja myös sinne varhaiseen puuttumiseen kouluihin, nuorisotyöhön, niin että pystymme tukemaan lapsia, koska se lasten ja nuorten pahoinvointi, johon äskeysissäkin keskusteluissa viitattiin, on yksi syy siihen, että monet

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

nuoret ja lapset ovat valitettavasti [Puhemies koputtaa] tehneet ryöstöjä viime vuonna merkittävästi aiempaa enemmän.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, lisäkysymys.

16.37 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheet eivät nyt, ministeri Mikkonen, riitä — tarvitaan tekoja. Me kokoomuksessa olemme varoittaneet jengirikollisuuden noususta jo pitkään. Esitimme vuosi sitten Ruotsin tie ei ole meidän -ohjelmassa joukon pehmeitä mutta myös kovia keinoja ongelman torjumiseksi. Kokonaisvastuu rikoksia tekevästä nuorista on keskitettävä yhdelle, ja lastensuojelun ongelmat on laitettava kuntoon. Kouluissa on panostettava yksilölliseen tukeen, ja häiriökäyttäytymiseen on puututtava määrätietoisesti heti sen esiintyessä. Poliisin tutkinnassa oleva espoolaisesta koulusta paljastunut lasten pyörittämä huumeringi on järkyttävä esimerkki tässä työssä epäonnistumisesta. Lisäksi tarvitaan korjaavia toimia: poliisien määrää on nostettava, ampuma-aserikoksista kovempia rangaistuksia. Arvoisa sisäministeri Mikkonen, oletteko valmis tarttumaan näihin kokoomuksen esittämiin keinoihin ja oletteko [Puhemies koputtaa] laittanut näistä valmistelun liikkeelle?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.38 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todelakin me tarvitaan monenlaisia keinoja siihen, miten me varmistamme, että lapset ja nuoret voivat hyvin eikä yksikään lapsi ja nuori ajaudu rikoksen polulle, ja sen takia, aivan kuten tässäkin puheenvuorossa tuli esille, me tarvitaan satsauksia lasten ja nuorten hyvinvointiin, varhaiseen puuttumiseen, ennaltaehkäisyyn, ja me tarvitsemme myös poliisille riittävät välineet ja keinot puuttua rikoksiin, ja me tarvitsemme myös sinne oikeudenkäynnin puolelle riittävät resurssit oikeuslaitoksille, että voidaan nopeasti mahdolliset seuraamukset myös saada, jotta me voimme varmistaa, että nuoret ymmärtävät myös, että teoilla on seurauksia. Juuri äsken opetusministeri Li Andersson kertoi siitä, kuinka olemme vahvistaneet nimenomaan lasten ja nuorten tukia koulussa, niitä palveluja, mitä saa, kuten mielenterveyteen liittyviä palveluja — juuri niitä kaikkia keinoja me olemme tässä hallituksessa tehneet ja olemme myös poliisien määrästä [Puhemies koputtaa] pitäneet huolta, [Puhemies: Kiitoksia!] niin että poliisilla on resursseja toimia.

2.4. Suullinen kysymys alaikäisten väkivaltarikollisuudesta (Päivi Räsänen kd)

Suullinen kysymys SKT 253/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tähän samaan asiakokonaisuuteen on myös toisella eduskuntaryhmällä kysymys. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Keskustelu

16.39 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Alaikäisten väkivaltarikosten määrän kasvu ei ole pelkästään pääkaupunkiseudun ongelma enää, vaan esimerkiksi oman vaalipiirini suurimmassa kaupungissa Lahdessa viime vuoden aikana rikoksesta epäiltyjen alaikäisten määrä on kasvanut 77 prosentilla. Erityisen huolestuttavaa on, että voimakkain kasvu on tilastoissa tapahtunut alle 15-vuotiaiden kohdalla. Suomessahan alle 15-vuotiaat eivät ole rikosoikeudellisessa vastuussa, ja vanhemmat nuoret näissä jengeissä, ryhmissä saattavat käyttää sitä hyväksi, yllyttää alle 15-vuotiaan tekijäksi tietäen, että siitä ei seuraa rangaistuksia.

Tällä hetkellä meillä ei lastensuojelussa ole riittävästi resursseja eikä toimivaltuuksia puuttua rikolliseen ja väkivaltaiseen käytökseen. Itsemääräämisoikeuden vahvistaminen on itse asiassa kääntynyt nuorten turvattomuuteen. [Puhemies: Kysymys!] Millä tavalla aiotte tarttua siihen, että lastensuojelua kehitetään? KD on esittänyt lastensuojelun kokonaisuudistusta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.40 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me ollaan näköjään kyselytunnista kyselytuntiin aina KD:n kanssa samaa mieltä, eli näyttää siltä, että myös tätä hallituksen toimintaa KD vahvasti tukee. Lastensuojelun uudistus on jo aloitettu, ja olen samaa mieltä niistä syistä, miksi siihen pitää lähteä. Ensi kaudella sitten odotetaan jo pykälää tänne eduskuntaan käsiteltäväksi.

Olen myöskin huolissani erityisen huolenpidon lapsista. Siinä on kysymys siis siitä, että kun sijaishuollon toimet eivät enää riitä, silloin me puhumme siitä lasten tukemisesta, joka vaatii jo erityisiä olosuhteita ja erityistä osaamista. Näitä paikkoja, erityisen huolenpidon paikkoja, pitäisi valtakunnassa lisätä. Niitä on aivan liian vähän. Olen esittänyt jo tätä jengipakettia, ja nyt esitän tätä toimenpidettä korjaavaa toimenpidettä myös tähän tulevaan kehysneuvotteluun, jotta tämä asia saataisiin kuntoon. Näillä paikoilla on juuri niitä nuoria, jotka ovat jo yhteiskunnassa käyneet syvässä päädyssä, ja heidän tukemisensa riittäväällä ammattitaidolla [Puhemies koputtaa] on erityisen olennaista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Ja edustaja Junnila, olkaa hyvä.

16.42 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kaikki kuuntelijat ja katselijat varmaan tietävät, millainen on ollut perussuomalaisten maahanmuuttopoliittinen linja, mutta nyt vaalien alla kokoomus esittää jälleen kovaa poikaa. Muistakaa, että Alexander Stubb, heidän entinen puheenjohtajansa, mainitsi, että Ruotsi on yksi turvallisimmista maista koko maailmassa. Silloin sisäministerinä toiminut kokoomuksen puheenjohtaja Petteri Orpo sanoi, että turvapaikanhakijoiden motiivien arvostelu on rasismia. Silloin puhuttiin arvopohjasta emmekä mekään mahtuneet heidän kanssaan samaan hallitukseen. Arvoisa hallitus, näettekö tekin tämän kokoomuksen ilmiselvän vaalibluffin läpi? [Naurua — Jukka Gustafsson: Voiko mennä alemmaksi?]

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministeri Marin.

16.43 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä tämänkaltaiset kysymykset tai debatti kuuluvat johonkin muuhun foorumiin kuin hallituksen kyselytunnille tai eduskunnan kyselytunnille, mutta uskon, että tämä huoli jengiytymisestä, rikollisuuden kasvusta ja meidän lasten ja nuorten pahoinvoinnista on kuitenkin tässä salissa jaettu yhteinen huoli.

Millä tavalla siihen pystytään puuttumaan? Me tarvitsemme monenlaisia lääkkeitä: Totta kai ajantasaista rikoslainsäädäntöä sekä riittävästi resursseja poliisiin ja oikeudenhoidon, mutta kyllä me tarvitsemme myös niitä pehmeitä keinoja. Me tarvitsemme lastensuojelua, sosiaalityötä ja nuorisotyöntekijöitä, meidän on vahvistettava tulevaisuudessakin koulutuksen resursseja, kuten tällä hallituskaudella on tehty, ja me tarvitsemme koulupsykologeja ja ylipäättänsä mielenterveyspalveluita, niin lasten, nuorten kuin perheiden tueksi. Eli me tarvitsemme laaja-alaista otetta, jotta tähän ilmiöön pystytään puuttumaan.

En laisinkaan jaa sitä tilannekuvaa, mikä ehkä salin oikeasta laidasta on muodostettu, että tulevalla kaudella meidän pitäisi juuri näistä tärkeistä hyvinvointipalveluista leikata. [Puhemies koputtaa] Esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistuvat leikkaukset kohdistuvat myös juurikin vaikkapa lastensuojeluun, [Puhemies: Kiitoksia!] sosiaalityöhön ja nuorisotyöhön, ja se on kestävämpiä politiikkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Orpo, olkaa hyvä.

16.44 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy sanoa, että kyllä tämä edustaja Junnilan puheenvuoro oli todellakin pohjanoteeraus pitkään aikaan tässä salissa. [Sanna Antikainen: Onhan se ikävää, kun teidän vanhoja puheita muistellaan!] Se oli uskomaton rimanalitus.

Mutta jos mennään nyt tähän itse asiaan. Me olemme todellakin kokoomuksesta nostaneet esille tätä asiaa, kasvavaa väkivaltaa ja rikollisuutta kaduilla, kasvavaa ongelmaa, jo pitkään. Me ollaan edustaja Tolvasen asiantuntemuksella tehty usean kohdan ohjelma, jossa on sekä kovia että pehmeitä keinoja, joita me olemme esittäneet täällä. Ja me ollaan erittäin huolissaan siitä, että me emme ole nähneet, että hallitus olisi ottanut tätä alun perin toisissaan ja ryhtynyt niihin toimenpiteisiin, joita me ollaan esitetty. Tähän tarvitaan nyt todellakin määrätietoista otetta. Nyt kello on käymässä jo teidän osaltanne aika vähiin, mutta seuraavan hallituksen edessä tämä on. Suomalaiset ovat oikeasti huolissaan. Omassakin kotikaupungissani Turussa saimme lukea viime kesänä siitä, miten kauppakeskuksessa ja keskustassa jatkuvasti oli ongelmia nuorisorikollisuuden kanssa. Tämä ei voi jatkua näin, ja tähän on pakko ottaa tiukempi ote. [Puhemies koputtaa] Kysyn nyt vielä ministeri Mikkoselta: mikä on teidän näkemyksenne, mikä on se keskeisin asia, jota tämän asian eteen pitää tehdä seuraavalla kaudella?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.45 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on puuttunut kyllä asiaan hyvin voimakkaasti, toisin kuin viime hallitus, joka leikkasi poliisilta resursseja alkukauden aikana ja sittemmin ymmärsi, että poliisi tarvitsee re-

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

surssinsa. Sen jälkeen me olemme vielä lisänneet poliisien määrää. Ja miksi tarvitaan poliiseja? Poliiseja tarvitaan siihen, että he voivat tehdä ennaltaehkäisevää työtä, he voivat puuttua nopeasti rikoksiin. Esimerkiksi tällä kaudella on perustettu eri poliisilaitoksille erillisiä rikostutkintaryhmiä käsittelemään alaikäisten rikoksia. Ja heti kun siellä nähdään jostain henkilöstä, että on aina se sama nimi siinä rikosepäilyssä, niin tähän voidaan nopeasti tarttua ja puuttua, viedä se riittävä tuki. Tätä työtä on tehty. On lisätty Ankkuri-toimintaa elikkä poliisin ja muiden — esimerkiksi koulujen, nuorisotyön, sosiaali- ja terveydenhoidon — yhteistyötä, niin että voidaan myös viedä tukea ja apua sinne perheeseen. [Puhemies koputtaa] Näihin kaikkiin me olemme lisänneet rahoitusta, ja tätä pitää jatkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mykkänen, olkaa hyvä.

16.46 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tätä katu- ja turvallisuuksia, arjen turvallisuutta pitää tehdä tosiasiat edellä. Yleensä eniten tiukkoja toimia ja sen tunnustamista, että meillä on vaikeuksia myös maahanmuuttajataustaisten integroinnissa, vaativat maahanmuuttajataustaiset itse — itse. Neljä vuotta sitten meillä oli täällä sisäministeriössä valmistelussa ulkomaalaistaustaisen rikollisuuden torjuntaohjelma. Siinä tärkeä kohta oli muun muassa, että silloin kun turvanhakija muuttuu turvattomuuden aiheeksi, myös turvapaikka voidaan perua törkeän rikoksen kohdalla, koska se on se keskeisin uhka, ja sillä vaikutetaan siihen, että Suomessa nämä henkilöt ottavat vakavasti meidän turvallisuustilanteen.

Nykyinen hallitus peruutti muun muassa tämän ulkomaalaistaustaisen rikollisuuden ohjelman useimpien kohtien valmistelun. Sisäministeri Mikkonen, oletteko tänäänkin vastaan sitä, että turvapaikka voitaisiin perua [Puhemies koputtaa] törkeän rikoksen nojalla?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.47 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän täytyy varmistaa se, että me pystymme tukemaan kaikkia lapsia ja nuoria taustasta riippumatta, puhutaan maahanmuuttajataustaisista, puhutaan täällä jo monta sukupolvea asuneista tai puhutaan sitten niistä lapsista, joiden suvut ovat asuneet täällä iät ja ajat. Siksi on äärimmäisen tärkeää vähentää rikoksia ja ehkäistä erityisesti nuorten rikoksia, ja siinä on tärkeää se, että meillä on se tuki sieltä koulusta lähtien, varhaiskasvatuksesta lähtien. Tämä on yksi osa tätä kokonaisuutta. Sitten mitä tulee turvapaikanhakuun, niin meillä on nyt jo se mahdollisuus, että jos rikoksiin syyllistyy, niin luvat voidaan perua. Ja tätähän tehdään.

Tässä tulivat aikaisemmin esille nämä kokoomuksen ehdotukset siitä, miten meidän täytyy tähän ongelmaan puuttua, ja itse asiassa me olemme tehneet hyvin paljon ja oikeastaan miltei kaikkia niitä ehdotuksia. Me olemme lisänneet nimenomaan [Puhemies koputtaa] viranomaisten moniyhteistoimintaa ja [Puhemies: Kiitoksia!] sitä varhaista puuttumista. Me olemme myös paraikaa [Puhemies: Kiitoksia!] selvittämässä laittomien aseiden rangaistuskäytäntöä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kinnunen, Jari, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

16.49 **Jari Kinnunen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nyt on useampaan kertaan taas kerrottu, kuinka poliisin resursseja on lisätty. Ministeri Mikkonen, tämä on hyvin yksinkertainen kysymys: kertokaa tälle salille, miksi niitä resursseja on lisätty. Johtuuko se vuokrankorotuksista, palkannousuista, varustekustannuksista, mistä se johtuu? Viime vuonna, viime vuoden lopulla, useat poliisilaitokset joutuivat pitämään virkoja auki. Kertokaa nyt tälle yleisölle, kuinka paljon virkoja oli auki viime joulukuussa. [Juha Mäenpää: Sähköautoihin!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.49 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Poliisin resursseja on lisätty sen takia, että voimme varmistaa riittävän poliisien määrän. Poliisien määrää on tällä kaudella lisätty merkittävästi. Poliiseja on nyt yli 7 500 ollut koko tämän kauden, ja tämä on ollut merkittävä lisäys viime kaudesta. Mutta kyllä, nämä edustajan mainitsemat kustannukset ovat myös kasvaneet. Myös vuokratkustannukset ovat kasvaneet osittain johtuen myös siitä, että me olemme pystyneet poliisille rakentamaan uusia terveellisiä ja turvallisia toimitiloja. Meillä on ollut hyvin paljon esimerkiksi sisäilmaongelmia poliisien tiloissa, ja olemme rakentaneet uusia poliisiasemia, ja sitä myötä vuokratkin ovat nousseet. Me olemme sitä resurssia, sitä rahaa, poliisille lisänneet juuri sen takia, että myös näihin vuokratkustannuksiin on voitu vastata, mutta ennen kaikkea siksi, että poliisien määrää olemme voineet kasvattaa. [Oikealta: Montako virkaa?]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Meri, olkaa hyvä.

16.50 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ministeri Mikkonen oli vähän häkeltynyt. Puhuitte, että poliisi pystyy hyvin tehokkaasti tuottamaan rikosvastuutaan. En tiedä, oletteko seurannut näitä tilastoja, mutta siellä on tuhansia ja tuhansia juttuja pöydillä ja koko ajan tulee lisää, ja tämä sama ongelma on koko rikosketjussa. Meiltä lakivaliokunnasta tulee hyvin pian vastine tähän oikeudenhoidon selontekoon — se tilanne on todella lähtenyt käsistä.

Minä haluaisin nostaa uhrien aseman. Täällä on puhuttu koko ajan siitä, että pahoinvointia nuorta tulee tukea. Kyllä pitää, mutta entäpä uhri? Eivät uskalla kulkea kadulla. Eräs isä tuli kertomaan, että hänen poikansa ei voi kertoa, kuka hänet pahoinpiteli, kun hän pelkää, että tulee koston kierre. Miten te olette oikeasti panostaneet siihen katuturvallisuuteen? En ole kuullut mitään toimenpiteitä.

Ja toisekseen: oletteko te tehostaneet rikollisten karkottamista Suomesta ja pysyviä maahantulokieltoja? Kyllä täältä pitää poistua. Jos rikoksia täällä tekee, maasta pois, kotimaahan takaisin ja ei ole takaisin tulemistä. [Puhemies koputtaa] Miten olette tähän puuttaneet?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.52 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun äsken puhuin siitä, miten olemme tehostaneet nimenomaan nuoriin kohdistuvia toimia ja

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

nuorten tekemien rikosten selvittämistä, niin kerroin siitä, miten poliisilaitoksissa on perustettu erillisiä ryhmiä nimenomaan keskittymään näihin alle 18-vuotiaitten rikoksiin.

Sen tiedän oikein hyvin, että meillä on aivan valtavat pinot rikostutkinnassa, ja senkin takia poliisien määrää täytyy lisätä. Tämä on aivan totta, että ne jonot ovat todella suuret siellä ja myös rikoksia vanhenee sen takia, että niitä ei ehditä tutkia, ja siinä olen aivan samaa mieltä, että meidän täytyy myös siihen oikeuspuolelle saada niitä resursseja, jotta me saamme myös siellä juttuja tutkituksi, ja tämä on varmasti se yhteinen huoli, jonka kaikki jaamme.

Mutta mitä tulee siihen, miten me voimme nimenomaan näitä nuoria auttaa, mikä tässä kysymyksessä on oleellista, niin sen takia näitten nuorten rikosten tutkimiseen on perustettu omia ryhmiä, ja nämä ovat osoittautuneet todella toimiviksi. Itse asiassa juuri eilen vierailin Itä-Uudenmaan [Puhemies koputtaa] poliisilaitoksella tähän tutustumassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

16.53 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tutkitusti nuorten rikoskäyttäytymisellä ja mielenterveydellä on yhteys. Suurin osa rikoksiin syyllistyneistä nuorista kärsii mielenterveyshäiriöistä. Hyvä mielenterveyspolitiikka onkin tehokasta turvallisuuspolitiikkaa. Lasten ja nuorten tulee saada apua mielenterveysongelmiin heti ongelman syttyessä. THL:n tällä viikolla julkaistun raportin mukaan meillä on sekava palvelujärjestelmä, joka heikentää mielenterveystyön vaikuttavuutta. Tutkimusten mukaan jopa 25 prosenttia nuorista kärsii jostain mielenterveydenhäiriöstä, ja keväällä 2021 miltei joka kolmas tyttö raportoi vähintään keskivaikeasta ahdistusoireilusta.

Valtiovarainministeriön teettämässä kyselyssä lapset ja nuoret saivat ehdottaa kohteita, mihin he käyttäisivät julkisia varoja. Lapset ja nuoret toivovat, että budjettia käytettäisiin koulutuksen ja harrastuksen lisäksi mielenterveystyöhön. Toimiva mielenterveystyö edistää lapsen oikeuksien [Puhemies: Kysymys!] toteutumista. Kysynkin ministeri Kiurulta: miten ohjaamme hyvinvointialueita varmistamaan lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut ja tekemään vaikuttavaa mielenterveystyötä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.54 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenterveysongelmien osalta tilanne on juuri niin kuin sanottekin. Olen aivan samaa mieltä, järjestelmä on ollut hyvin sekainen, ja nyt me ollaan tällä hallituskaudella laitettu näitä mielenterveysongelmia kuntoon. Pidän kyllä häpeällisenä sitä keskustelua, että eduskunnassa yhä on kansanedustajia, jotka eivät huomaa sitä, että valtakunta on tunnustanut, että lasten ja nuorten mielenterveysongelmat pitää laittaa kuntoon. Kun tämä hallitusohjelma rakennettiin, me istuimme nimenomaan miettimässä, miten näihin asioihin voidaan satsata. Koulujen etulaitaan on koulutettu jo noin 2 300 aikuista, jotka osaavat tätä matalan kynnyksen keskusteluapua, ja täällä annetaan ymmärtää, että mitään ei ole tehty. Eli minusta on tärkeätä huomata, että on panostettu. Mutta ei se vielä riitä, että meillä on esimerkiksi Terapiat etulinjaan täällä pääkaupunkiseudulla, jossa yli kahden miljoonan suomalaisen terapiamahdollisuuksia ja mielenterveyspalveluita on parannettu merkit-

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

tävällä tavalla — kannattaa tutustua. Nämä on kaikki tehty sillä tuella, mitä hallitus on nyt kentälle antanut. Mutta tässä on todella paljon töitä, [Puhemies koputtaa] ja yksi yhteinen nimittäjä on se, että näihin asioihin pitää satsata, investoida.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, viimeinen lisäkysymys.

16.55 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluan kiittää tästä keskustelusta, mutta totean, että nyt pelkät puheet eivät riitä, tarvitaan tekoja. Yksi iso asia tämän ongelman taustalla on lasten ja nuorten pahoinvointi, myös kasvavat mielenterveysongelmat. Ministeri Kiuru sanoi, että asia on kunnossa, ja ministeri Andersson sanoi, että ei ole.

Kokoomus on esittänyt lukuisia kertoja tällä vaalikaudella terapiatakuun toteuttamista. Te olette, arvoisa hallitus — mukana myös vihreät — äänestäneet joka kerta terapiatakuuta vastaan. Kokoomus kannattaa terapiatakuuta. Kokoomus kannattaa sitä tänään, kokoomus kannattaa sitä myös tulevien vaalien jälkeen ensi vaalikaudella. Arvoisa hallitus, kysyn teiltä: kannatatteko te terapiatakuuta edes tulevalla vaalikaudella?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministeri Marin, olkaa hyvä.

16.56 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huhtikuun 2. päivä käydään eduskuntavaalit, ja äänestäjät pääsevät äänestämään niitä puolueita, joiden katsovat edustavan mielestään oikeita arvoja ja asioita.

Tällä vaalikaudella todella on panostettu koulutukseen ennätysellinen määrä resursseja. Me olemme laittaneet sosiaali- ja terveydenhuoltoa kuntoon [Timo Heinonen: Miten terapiatakuu?] niin rakenneuudistuksen kuin monien palvelu-uudistusten kautta. Esimerkiksi tämä seitsemän päivän hoitotakuu on erittäin tärkeä uudistus, ja sen osana myös mielen-terveyspalveluita tullaan parantamaan.

Mutta kysyn myös kokoomukselta, kun huhtikuun vaalit ovat kohta edessä, miten te ajattelette, että jengirikollisuus, nuorten pahoinvointi, nämä mielenterveysongelmat korjaantuvat sillä, että leikataan sosiaaliturvasta kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta ihmisiltä, leikataan sosiaali- ja terveyspalveluista, mielenterveyspalveluista, lastensuojelusta, nuorisotyöstä. Epäilen kyllä, että kun tämä leikkauslista on niin kova, niin kyllä on silloin leikattava myös koulutuksesta. Noita leikkauksia ei pysty pelkästään sosiaali- ja terveyspalveluista tekemään. Millä tavalla [Puhemies koputtaa] näin laitetaan kuntoon meidän lasten ja nuorten tilanne?

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys energiaturpeen tuottamisesta (Hannu Hoskonen kesk)

Suullinen kysymys SKT 254/2022 vp

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Seuraava kysymys, edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.57 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kansainvälisesti arvostettu konsulttitoimisto AFRY julkisti viime viikolla tutkimuksen, jonka mukaan Suomea on uhkaamassa seuraavalla lämmityskaudella energiakriisi koskien kaukolämpölaitoksia, jotka tuottavat koteihimme kaukolämpöä ja samalla sähköä. Tällä hetkellä poltamme jo miljoonia kuutioita kuitupuuta ja tukkiakin, jotta saisimme talot pidettyä lämpiminä.

Te, arvoisa pääministeri, olette ansiokkaasti edustanut nimenomaan huoltovarmuusasioissa Suomea, koska Euroopan unioni on näistä keskustellut paljon Ukrainan sodan takia tietenkin. AFRY suosittaa tässä tutkimuksessa, että ensi kesänä Suomessa pitää käynnistää massiivinen turpeennosto, jolla voimme välttää energiakriisin ja samalla varmistamme, että arvokas kuitupuuta menee sellutehtaille ja tukit menevät sahoille. Arvoisa pääministeri, kun te olette ollut siellä neuvotteluissa mukana, oletteko nostanut esille näitä asioita, ja aiotteko toimia hallituksessa nyt niin, että saamme turpeennoston liikkeelle ja varmistamme, että energian hinnat eivät lähde armottomaan nousuun? Tämä on EU-asia, ja toivon teiltä vastausta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.59 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä tämä taitaa energianeuvoston pöytään enemmän kuulua.

Kyllä meillä monipuolisessa energiapaletissa tulee olla kaikki kotimaiset polttoaineet mukana, ja on äärimmäisen tärkeää huoltovarmuuden kannalta, että me tulemme käyttämään niitä kaikkia, polttoperäisiäkin, joita on. Me tulemme ensi kesänä olemaan tilanteessa, että tulee nostaa turvetta oikeastaan niin paljon kuin kelit suinkin vain antavat myöden, jotta vältetään tuo edustajan mainitsema ainespuun polttaminen — jota valitettavasti kyllä nytkin on tapahtunut. Eli kyllä meidän kokonaispaketin tulee edelleen nojata kaikkiin niihin kotimaisiin energianlähteisiin, joita meillä on olemassa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys kiky-maksujen palauttamisesta työnantajille (Hussein al-Tae sd)

Suullinen kysymys SKT 255/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja vielä yksi kysymys. — Edustaja al-Tae, Hussein.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Keskustelu

16.59 **Hussein al-Taee sd:** Arvoisa puhemies! Kyllähän tässä salissa ollaan oltu totta kai huolissaan koulutuksesta ja lapsista, heidän hyvinvoinnistaan. Totuushan on kuitenkin se, että sosiaalityöntekijäthän ovat lähteneet muille aloille, koska heitä on pakotettu ylimääräiseen työhön, heiltä on viety lomarahat ja esimerkiksi työeläke-, työnantajamaksut on siirretty työntekijöille. Kysyisinkin ministeri Saarikolta nyt: arvoisa ministeri, onko meillä mahdollisuutta tehdä tällainen suhteellisen kustannusneutraali ehdotus — kun tällaista palkankorotuspainetta ei työnantajalle tästä tule — jossa kiky-maksut palautettaisiin työnantajan kannettavaksi ja olisi kolmikantaisesti sovittu suhdannekokonaisuus, jossa voitaisiin sitten muuttaa suhdanteen mukaan se, kumpi sen maksaa, ja se, miten se hoidetaan? Tämä olisi [Puhemies koputtaa] neutraali myös inflaation näkökulmasta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

17.01 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on tälläkin hetkellä työmarkkinoilla kesken neuvottelutilanteita, osa myös hyvin riitaisia ja vaikeita, ja hyvä tapa tältä talolta on ollut jättää työmarkkinajärjestöille neuvottelurauha kiperimmissäkin kohdissa. Sellaisiakin tähän hallituskauteen mahtuu monia.

Aivan en esitystä sillä tavalla pidä kustannusneutraalina, vaan se pikemminkin kyllä kuitenkin kai tarkoittaisi työnantajalle maksurasitteen lisäämistä, joka johtaisi käytännössä siihen, että työllistämisen kynnys voisi kasvaa. Olen pitänyt erittäin hienona asiana ja olen siitä hyvin ylpeä, että tämän hallituksen ohjelmassa ei ole ollut sellaisia ratkaisuja, jotka olisivat korottaneet työllistämisen kynnystä, vaan pikemminkin ne ovat sitä madaltaneet. Me olemme sitoutuneet siihen, että yritysten verotusta ei ole kiristetty, ja itse asiassa varmasti se on ollut yksi syy — ylipäättään ennustettava ja vakaa veropolitiikka ja maksupolitiikka yritysten suhteen — että tässä maassa on nyt ennätysmäärä ihmisiä työssä. Se on työnantajien etu, se on suomalaisten etu, [Puhemies koputtaa] kaikkien työntekijöiden, ja se on tämän kansakunnan etu.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain, kuluttajansuojaviranomaisien eräistä toimivaltuuksista annetun lain 13 §:n ja oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 218/2022 vp

Lakialoite LA 11, 94/2020 vp

Toimenpidealoite TPA 111/2021 vp, 7/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 42/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 42/2022 vp. Nyt pää-

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

tetään lakiehdotusten sisällöstä. — Esittelijänä valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Grahn-Laasonen.

Keskustelu

17.03 Sanni Grahn-Laasonen kok (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Talousvaliokunta on käsitellyt hallituksen esityksen 218/2022, ja esittelen nyt mietinnön, jossa on kyse kuluttajaluottojen korkokaton alentamisesta ja kuluttajaluottojen epäasiallisen markkinoinnin hillitsemisestä. Mietintöön sisältyy vastalause.

Muutoksen tarkoituksena on pyrkiä vähentämään kuluttajien ylivelkaantumista rajoittamalla luotonantajien mahdollisuuksia harjoittaa luotonantoa nykyisen kaltaisella luottoriskitasolla. Lisäksi muutoksen tarkoituksena on kohtuullistaa luottojen hinnoittelua erityisesti euromäärältään suuria ja pitkällä laina-ajalla myönnettyjä luottoja silmällä pitäen.

Talousvaliokunta katsoo, että uusi lainsäädäntö ehkäisee kuluttajien ylivelkaantumista ja hillitsee kuluttajaluottojen epäasiallista markkinointia. Lisäksi se estää luotonantoon ja maksamiseen liittyviä väärinkäytöksiä. Sääntelyn kohteena ovat kaikki kuluttajaluotot lukuun ottamatta liikennevälineen osamaksukauppaa sekä esinevakuudellisia asuntoluottoja.

Ja tässä on kuvailtuna näitä keskeisiä muutoksia, joita valiokunta piti hyvinä:

Kuluttajansuojalain mukainen kuluttajaluottojen korkokatto laskee nykyisestä 20 prosentista 15 prosenttiin. Samalla korkokatto sidotaan korkolaissa tarkoitettuun viitekoroon, kuitenkin niin, että korko ei saa luottosopimuksen mukaan nousta tällöinkään yli 20 prosentin.

Kuluttajansuojalain hyvää luotonantotapaa koskevaa sääntelyä täsmennetään ja täydennetään niin, että siinä eritellään nykyistä tarkemmin, minkä tyyppistä markkinointia pidetään hyvän luotonantotavan vastaisena. Hyvän luotonantotavan vastaista on esimerkiksi markkinoinnin suuntaaminen kuluttajiin, joilla on maksuhäiriömerkintä, luoton markkinoinnin yhdistäminen rahapelipalveluihin tai luoton markkinointi niin, että sen väitetään parantavan kuluttajien sosiaalista menestystä tai hyväksyntää.

Lisäksi verkossa tapahtuvaa hyödykkeiden luotollista kauppaa säännellään niin, että tarjolla olevat luotolliset maksutavat pitää esittää kuluttajalle viimeisenä eikä kuluttajalla ole enää mahdollisuutta käyttää jotain tiettyä maksutapaa oletusvalintana.

Jatkossa vahvan sähköisen tunnistamisen vaatimus koskee myös hyödykesidonnaisia kulutusluottoja ja tilanteita, joissa korotetaan kulutusluottojen luottorajaa tai luoton määrää. Lisäksi vahvaa tunnistamista edellytetään kaikilla asiointikerroilla sekä aina, kun kuluttaja valitsee maksutavaksi laskun tai muun maksua lykkäävän maksutavan. Tarkoituksena on estää verkkoasiointiin liittyviä väärinkäytöksiä.

Uusien hyvää luotonantotapaa, maksutapojen esittämisjärjestystä ja vahvaa tunnistamista koskevien säännösten rikkomisesta voidaan määrätä elinkeinonharjoittajille seuraamusmaksu.

Talousvaliokunta pitää uudistusta kannatettavana sääntelyn ja sen valvonnan tehokkuuden varmistamiseksi.

Talousvaliokunta on tällä hallituskaudella käsitellyt lukuisia lainsäädäntökokonaisuuksia, jotka liittyvät kotitalouksien ylivelkaantumisen torjumiseen, ja pidämme tärkeänä, että tätä työtä myöskin tulevaisuudessa jatketaan.

Ja näiden huomioiden jälkeen talousvaliokunnan päätösehdotus siis on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen, että

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

eduskunta hylkää lakialoitteeseen 11/2020 ja lakialoitteeseen 94/2020 sisältyvät lakiehdotukset ja että eduskunta hylkää toimenpideoitteet 111/2021 ja 7/2022.

Lisäksi esitämme eduskunnalle hyväksyttäväksi neljää lausumaa, jotka keskittyvät muun muassa siihen, miten jatkossa voidaan ylivelkaantumista torjua. Ja erityisesti olemme kiinnittäneet huomiota myös mainontaan, siihen, että sitä sääntelyä voitaisiin edelleen tiukentaa.

Toivon, että tästä aiheesta syntyy tänään myöskin keskustelua, sillä kehittämisen on hyvä jatkaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Kiitos, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Grahn-Laasonen. — Ja nyt edustaja Aittakumpu.

17.07 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! On tosiaan erittäin hyvä, että nyt kuluttajaluottojen korkokattoa alennetaan ja myöskin niiden markkinointiin ja mainontaan tulee tiukennuksia.

Arvoisa puhemies! Asiahan on niin, että paitsi valtion myös kansalaisten ylivelkaantuminen on Suomessa iso ongelma, ja muun muassa Suomen Pankki on tästä usein varoitellut. Viime aikoina moni kansalainen on joutunut talousvaikeuksiin myös hintojen nousun vuoksi. Viime joulukuussa saimme voimaan tärkeän uudistuksen, kun maksuhäiriömerkintöjen säilyttämisaika lyhennettiin yhteen kuukauteen siitä, kun maksu on suoritettu. Keskustan ajatus ja linja on, että on tärkeää vahvistaa ihmisten itseauttamiskykyä, sitä, että ihminen pystyy ottamaan vastuuta omasta elämästään ja pääsee elämässään eteenpäin myös talousvaikeuksien jälkeen, ja että autetaan ihmisiä pääsemään talouteen liittyvistä vaikeuksista.

Lainsäädännöllä, ilman muuta, pitää kitkeä mahdollisuuksia erilaisiin väärinkäytöksiin ja epäreiluihin luottoihin, ja kuten tuossa talousvaliokunnan puheenjohtaja hyvin esittelyssään toikin esille, valiokunta pitää näitä lakiehdotuksia perusteltuina. Kiinnitin huomiota siihen, että valiokunnan saaman selvityksen mukaan nyt tällä hetkellä tällaisissa jatkuvissa luottosopimuksissa korot voivat olla jopa satoja prosentteja. Nyt siis se katto lasketaan 15 prosenttiin.

Valiokunta toteaa, että tällaisia kalliita luottoja ylipäätyäänkin todennäköisesti maksavat heikoimmassa taloudellisessa asemassa olevat kuluttajat, koska he eivät elämässään näe muita mahdollisuuksia kuin tällaisia lainoja ottaa.

Esityksessä ehdotetaan myöskin tosiaan markkinointiin liittyviä tiukennuksia, ja se on erittäin hyvä asia.

Näinhän on myös nykyään ollut paljon esillä se, että moni on joutunut erilaisten rikosten uhriksi, kun toisten nimissä on otettu pikavippejä tai tehty ostoksia verkossa, ja nyt tulee sitten tärkeä muutos myöskin tähän, niin että jatkossa on tunnistauduttava vahvan sähköisen tunnistautumisen kautta, kun näitä luottoja otetaan ja silloinkin kun luoton määrää korotetaan, ja esimerkiksi silloin kun verkossa asioidessa otetaan tällainen maksunlykkäystä tarkoittava maksutapa, esimerkiksi kun maksutavaksi valitaan lasku, täytyy tunnistautua vahvasti. Tämä vähentää väärinkäytöksiä.

Arvoisa puhemies! Valiokunnalla on hyviä lausumia täällä, ja kiinnitän huomiota tähän neljanteen lausumaan, että valtioneuvoston tulee lisätä tiedotusta sosiaalisesta luototuksesta. Siihenkinhan olemme vastikään saaneet tärkeän muutoksen, kun sosiaalinen luototus

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

tehtiin valtakunnalliseksi, ja toivon, että se hyvinvointialueilla nyt lähtee hyvin käyntiin ja että siitä todella tiedotetaan kansalaisia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Vallin.

17.10 Veikko Vallin ps: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan kuluttajaluottojen, kuten esimerkiksi pikavippien ja osamaksuluottojen, korkokaton laskeamista nykyisestä 20 prosentista 15 prosenttiin. Viitekorkoon sidottuna korkokatoksi tulisi maksimissaan 20 prosenttia. Esityksen suunta on oikea, mutta ei suinkaan riittävä. Esitämme vastalauseessamme, että korkokatoksi pitäisi tulla 10 prosenttia plus viitekorko, maksimissaan 15 prosenttia yhteensä, eli 5 prosenttiyksikköä vähemmän kuin hallituksen esityksessä. Perusteluja tälle löytyy myös asiantuntijalausunnoista. Suomalaiset ovat velkaantuneempia kuin koskaan. Liian moni on jo ylivelkaantunut.

Parin vuosikymmenen aikana velkaantuminen on kokenut muutoksen, sillä velkaa on nykyään helppo saada eri muodoissa, hetken mielihoiteestakin. Kun vanhempamme ja isovanhempamme osasivat vielä säästää, niin tänä päivänä on enemmänkin sääntö kuin poikkeus, että ostetaan osamaksulla, velaksi tai nostetaan pikavippi, kun yllättävä rahantarve iskee. Liian moni ei ymmärrä, kuinka pahaan velkakierteeseen huoleton pikavippaaminen voi johtaa. Suomalaisen velkaantumisen on tullut helppo ja rahakas tapa tehdä bisnestä. Pikavippitoiminta rantautui Suomeen vuonna 2005, ja muutamaa vuotta myöhemmin markkinoilta löytyy jo kymmeniä alan toimijoita.

Arvoisa puhemies! Raha- ja talouskasvatus olisi syytä aloittaa jo nuoresta pitäen. Vaikka kaikki velkaantuminen ei suinkaan ole seurausta harkitsemattomista pikavipeistä, meidän tulee muuttaa lainsäädäntöä siten, että ehkäisemme pikavipeistä aiheutuvia haittoja ja mahdollisia velkakierteitä. Kouluissa tapahtuva talouskasvatus on tärkeä osa opetusta, mutta se ei korvaa kotoa saatavaa rahakasvatusta. Perheiden sisällä esimerkit rahankäytöstä siirtyvät helposti eteenpäin lapsille, mutta esimerkit eivät välttämättä ole hyviä vaan päinvastoin. Siksi onkin tärkeää, että voimme estää lainsäädännöllä pahimmat velkakierreet. Kaikki eivät ole hyviä rahankäyttäjiä, mutta yhteiskunnan ei tulisi mahdollistaa tai edesauttaa yksilöiden velkaantumista pikavipeillä.

Heinäkuussa 2020 kuluttajansuojalakiin tehtiin väliaikainen muutos, joka rajoitti tiettyjen kulutusluottojen enimmäiskorkoa korona-ajaksi 10 prosenttiin ja kielsi niiden suoramarkkinoinnin. Hallitus perusteli rajoituksia velkaongelmien ennalta ehkäisemisellä korona-aikana. Eikö velkaongelmien ennaltaehkäisyä pitäisi nimenomaan jatkaa, koska tästä korkojen alentamisesta ja pikavippien markkinoinnin kiellosta on hyviä kokemuksia? Mikä on se syy, ettei enimmäiskorkoa voisi jatkossakin rajata 10 prosenttiin? Se ei ole minulle selvinyt. Eivät ylivelkaantumiseen liittyvät ongelmat ole mihinkään kadonneet korona-ajan jälkeen.

Kuluttajaliitto on lausunnossaan todennut, että kuluttajansuojalain 7 luvun 17 a §:n mukaan korkokatto tulisi alentaa nyt esitetyn 15 prosentin sijaan 10 prosenttiin, kuten me perussuomalaiset esitimme talousvaliokunnassa. Tänä vuonna Kilpailu- ja kuluttajaviraston julkaisema ”Pikaluotot ja pikaluottoja ottaneiden maksuvaikeudet” -tutkimusraportti arvioi, että pikaluottoa on noin 1—2 prosentilla aikuisväestöstä vuosittain, mikä tarkoittaa siis kymmeniätuhansia ihmisiä. Ongelma ei siis ole mikään pieni. Tässä eivät ole mukana vielä luottokortti- ja osamaksuvelat, jotka nekin ovat ongelma monelle kansalaiselle. Kaikista huolestuttavin havainto raportissa oli se, että pikavipeillä ja talousongelmilla on eri-

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

tyisen korostunut yhteys toisiinsa. Pikalainaa ottaneet kuluttajat kertoivat olevansa ylivelkaantuneita jopa kahdeksan kertaa todennäköisemmin kuin ne, joilla on jotain muuta luottoa — siis kahdeksan kertaa. Eikö tämä ole hälyttävää ja kerro, että pikavippaamista pitää hillitä? Lisäksi raportin mukaan pikaluottoja vaikuttaisivat ottavan erityisesti nuoret, vähemmän koulutetut, työttömät, miehet, pienituloiset sekä yksin asuvat. Pikavippien haitat kohdistuvat erityisesti yhteiskunnan haavoittuvimmassa asemassa oleviin ihmisiin.

Arvoisa puhemies! Kuluttajaliitto toteaa myös sen, että luottoja myönnetään edelleen sellaisillekin kuluttajille, joiden maksukyky ei riitä takaisinmaksusta selviytymiseen. Mitä järkeä tässä on? Tämä toiminta on yksinkertaisesti vastuutonta ja perustuu siihen, että ihmisten talousvaikeuksilla tehdään bisnestä. Tilanne ei voi jatkua näin. Korkokatto tulisi alentaa nyt esitetyn 15 prosentin sijaan 10 prosenttiin. Ei ole noussut esiin yhtään erityisen painavaa syytä, miksi korkokaton pitäisi olla tästä korkeampi.

Teen vastalauseen mukaiset muutosehdotukset 17 a §:ään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Reijonen.

17.16 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsitlemme nyt kuluttajansuojalakea ja korkoja ja näitä samoja käsittelimme myös tuolla talousvaliokunnassa. Tässä edustaja Vallin piti äsken ansiokkaan puheen, ja kannatan edustaja Vallinin tekemiä esityksiä.

Juuri näitä kuluja, mitä ihmisille tulee, tulee luotoista, tulee niiden koroista, ja sitten käsittelykustannuksia voi tulla. Minun mielestäni tähän kyllä kannattaa kiinnittää huomiota. Monesti otetaan vippiä vipin päälle ja maksetaan sitten niitä ja sitten aina huomataan, miten paljon se onkin — ei välttämättä itse velka ole kovinkaan paljon, mutta saattavat olla nämä muut kulut todella isoja.

On tosi hyvä, että tähän puututaan, mutta kuten edustaja Vallin tuossa kertoi, niin miksi ihmeessä tämän enimmäismäärän annetaan edelleenkin olla näin suuri? Tosiaan tässä vastalauseessa me perussuomalaiset olemme esittäneet, että kuluttajan nostamalle luotolle perittävää luoton korkoa ei saa sopia suuremmaksi kuin korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä 10 prosenttiyksiköllä. Kun se oli esityksenä 15, me ehdotamme 10:tä. Tällöinkään luoton korko ei saa sopimuksen mukaan ylittää 15:tä. Me ehdotamme sitä 15:tä, vaikka siellä oli 20:tä esitetty.

Tosiaan kannatan edustaja Vallinin tekemää esitystä ja toivon, että muutkin sitä kannattavat. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Ovaska.

17.17 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Hienoa, että tämä esitys on täällä. Itse tein viime vuonna toimenpidealoitteen, jossa toivoin tätä kymmenen prosentin korkokattoa. Valitettavasti siihen ei ole vielä päästy, mutta toivottavasti seuraava hallitus ottaa sen ohjelmaansa ja tekee nämä tarvittavat muutokset.

On hyvä, että täällä on myöskin lausuma siitä, että tilannetta seurataan tarkoin ja tavoitteeksi asetettaisiin nimenomaan korkokaton alentaminen.

Täällä kun näitä perusteluita mietinnöstä katsoo, niin täällähän nähdään myös se, että tuo korona-aikainen kymmenen prosentin väliaikainen alentaminen ei hävittänyt toimijoita kuluttajaluottomarkkinoilta eikä vaikeuttanut kohtuuttomasti luotonsaantia. Eli sitä kautta olisi tietysti loogista, että kohti sitä kymmentä prosenttia kuljetaan. Vastaavasti tääl-

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

lä kyllä on sitten epäilyjäkin tuotu esiin, että tämä oli niin pienen aikaa voimassa, eli vaikutuksia ei tiedetä siltä osin.

Mutta kyllä ne viestit, mitä tuolta tulee kansalaisilta, jotka näiden ongelmien kanssa painiskelevat, ovat karua luettavaa, ja siihen ketjuun kun jää kiinni, niin siitä ei pois pääse. Minun mielestäni lainsäätäjän pitää tehdä kaikki toimet siihen, että saadaan kuriin tällaiset roistomaisesti toimivat yritykset, jotka käyttävät ihmisiä hyväkseen ja tällaisia korkoja laittavat. Kyllä meillä on vastuu silloin tässä talossa huolehtia siitä, että tällaisiin epäkohtiin puututaan, ja todella toivon, että seuraava hallitus puuttuu tähän rankalla kädellä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Strand.

17.19 Joakim Strand r: Tack, ärade talman! Räntetaket för konsumtionskrediter föreslås alltså sänkas från nuvarande 20 procent till 15 procent. Samtidigt ska räntetaket bindas till den referensränta som avses i räntelagen, dock så att räntan enligt kreditavtalet inte heller då får överstiga 20 procent. Tillämpningsområdet för det föreslagna räntetaket är omfattande, och på samma sätt som för närvarande lämnas endast avbetalningsköp av trafikmedel samt bostadskrediter med realsäkerhet utanför räntetaket.

Nämä samat tulivat suomen kielellä valiokunnan puheenjohtajan toimesta. Tämäkin on tärkeä asia, tärkeä uudistus. Ylivelkaantumiseen ja sen ennalta ehkäisemiseen liittyy oikeastaan satoja pieniä asioita, ja tämä nyt on taas yksi steppi oikeaan suuntaan.

Ehkä kaikista suurin — tai omasta mielestäni ylivoimaisesti suurin — asia, mikä tällä kaudella on saatu läpi, on kuitenkin maksuhäiriöjärjestelmän uudistaminen siten, että merkinnät poistuvat kuukaudessa siitä, kun maksut on suoritettu. Ennen jäivät roikkumaan kahdeksi, jopa joskus neljäksi vuodeksi, vaikka velka oli suoritettu. Sen eteen ollaan tehty hyvää yhteistyötä yli puoluerajojen, ja haluan kiittää siitä kaikkia kollegoita jo edellisellä kaudella. Varmaan myös niiden, jotka seuraavalla kaudella täällä ovat — ihan riippumatta siitä, ketkä ovat hallituksessa tai oppositiossa — täytyy jatkaa näiden asioiden parissa työskentelyä.

Jag ser fram emot att också de som är här i huset under följande period jobbar över partigränserna för att förebygga överskuldssättning på olika sätt.

17.20 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnassa olemme tosiaankin hyvässä yhteistyössä käsitelleet asiaa ja myöskin aiempia ehdotuksia. On tärkeätä, että maksuhäiriömerkinnät saadaan poistettua silloin, kun asiat on asianmukaisesti hoidettu. Tämä on ollut niin pienyrityksille kuin yksittäisille kansalaisillekin merkittävä epäkohta, joka on estänyt ihmisiä saamasta esimerkiksi lainaa, työpaikkaa tai esimerkiksi vuokra-asuntoa. Tämä on erittäin tärkeätä, että yhdessä tuumin on tällä kaudella vihdoinkin talousvaliokunnassa ratkaistu asia. Ollaan tehty sitova lausuma, joka silloin edellytti, että kuukauden kuluessa, kun maksut on asianmukaisesti hoidettu, merkintöjen täytyy poistua. Erityisesti täytyy korostaa, että tämä on ollut yhteinen tahtotila.

No, nyt tässä esityksessä meillä on myös ollut halua jatkaa työtä matalampien korkojen osalta. Toisin kuin täällä tuotiin esiin, kuitenkin näihin talousvaliokunnan lisäselvityksiin, jotka ovat nähtävissä myös eduskunnan sivuilla, asiantuntijoilta ei saatu tästä yhtäläisiä mielipiteitä. Meillä olisi ollut halua valiokuntana kyllä tarkastella myös vielä alempaa

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

korkoprosenttia ja korkokattoa. Tätä kohti tulee nyt suunnata paremmin selvityksin. Toivottavasti tämä todella ministeriössä nousee korkealle priorisoinnissa, koska tälle on todella vahva yksimielinen eduskunnan tahtotila ja myöskin valiokunnassa yksimielisesti usein on asiassa edetty lukuun ottamatta nyt sitten tässä viimeisessä vaiheessa, mutta tahtotila on selvä.

Haluan vielä korostaa sitä, että me ei voida ajatella, että on jotenkin oltava markkinat, jossa ihmiset saavat ahdingossa ylisuurella korolla lainaa, joka aiheuttaa heille maksuvaikeuksia. Se voi totta kai olla joidenkin yritysten etu, jotka toimivat tällä markkinalla, että sellaisia lainoja saa ja ihmiset joutuvat yhä suurempiin velkakierteisiin, ottavat lisää lainaa, mutta ei sellaista markkinaa tarvita. Eivät ihmiset tarvitse lainaa ylisuurella korolla, josta aiheutuu heille ihan merkittäviä ongelmia talouden hallintaan ja jopa tämmöisiä henkilökohtaisia tragedioita, kun nämä luotot jäävät maksamatta ja korot kasvavat ja otetaan lisää lainaa. Minun mielestäni se täytyy nyt tässä huomioda, ja se ei aina välity kaikissa näkökulmissa, joita me ollaan saatu esimerkiksi lausunnonantajilta, mutta täältä se viesti tulee: Ei me halua ihmisiä vaikeuksiin. Täytyy olla parempia keinoja. Meidän pitää pitää huolta ihmisistä niin, että tällaisiin tilanteisiin ei jouduta ja kukaan ei joudu paikkaamaan talouttaan tämmöisillä ylisuurilla koroilla, jotka aiheuttavat vielä enemmän ongelmia jatkossa. Se on sitten pohdittava, mikä se oikea korkoprosentti on ja mihin se asettuu. Totta kai meidän pitää mahdollistaa myös se, että luottokortit toimivat ja ihmiset saavat tarvittaessa lainaa, mutta tällaista epäreilua markkinaa ei tarvita, jonka takia ihmiset joutuvat vaikeuksiin. Varmasti sitä korkoprosenttia on jatkossakin mahdollista alentaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Myllykoski.

17.24 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Ehkä tämän hallituksen yksi suurimmista menestyksistä on velka-ahdingossa olevien ihmisten eteen tehty työ ja nämä päätökset. Ei jäänyt paljostakaan kiinni, että olisi löytynyt se yhteinen ratkaisu talousvaliokunnassa, mikä olisi tietysti edustaja Myllykoskea vielä enemmän miellyttänyt, se, että oltaisiin voitu löytää se vieläkin matalampi korkotaso.

Tämän hallituksen aikana on tehty monia velkavankeudessa ja vaikeuksissa olevien ihmisten eteenpäinviemisiä, mutta paljon on vielä tehtävää, koska ne, jotka tekevät rahaa, keksivät kyllä aina uusia keinoja. Riemuitsimme aikanaan siitä, että saatiin korkokatto 50 prosenttiin, ja se oli tähdätty pikavippien osalle, mutta eipä siinä mennyt montakaan viikkoa, kun nämä pikavippifirmat rupesivat sitten antamaan 2 000 euron limiittejä, koska sinne 50 prosentin korkoon tuli tämmöinen 2 000 euron raja. Mutta kun annettiin yli 2 000:n, niin sitten ei enää tämä korkokatto toiminutkaan. Nyt olemme sitten aidosti siinä tilanteessa yhdessä maksuhäiriömerkintöjen poistamisen kanssa, että ihmisten arkea... Myös yrittäjien osalta tämä hallitus on avannut maksuvaikeuksissa oleville yrittäjille takaisin polkua yrittämiseen ja sitä kautta piristänyt meidän... Ei nyt tässä kohtaa ehkä uskalla sanoa, että työllisyys on parantunut juuri näistä toimista johtuen, mutta kyllä erittäin paljon on tullut positiivista palautetta erityisesti pk-sektorin yrittäjiltä, jotka ovat maksuhäiriömerkinnän tullessa päässeet takaisin elämään.

Täytyy jäädä pohtimaan, kuinka äänestää, kun on kuitenkin kysymyksessä hallituksen esitys, mutta tässä kohtaa nyt ei enää näillä valtiopäivillä niin kauheasti harmita, jos olisi sen oman tavoitteensa takana määrätietoisemmin.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kulmuni.

17.27 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa herra puhemies! Kuten täällä on tullut esille, talousvaliokunnalla kyllä todella oli tahtoa ja perehtyneisyyttä hyvin tarkasti käydä läpi, olisiko korkokattoa voinut laskea vielä entisestään. Mutta asiantuntijalausunnoissa tuli kyllä hyvin selkeästi ilmi, että vaikka tavoite on hyvä, niin lopputulos saattaisi itse asiassa olla päinvastainen, eliikkä pienituloisten ihmisten, jotka kuitenkin ovat oikeutettuja luottokorttiin, silloin tällöin tarvitsee jonkinlainen meno tehdä poikkeuksellisempaan hankintaan, ja jos sitten ei olekaan silloin mahdollisuutta vaikkapa saada sitä luottokorttia ja sitä käyttäen, niin käytännössä pahimmillaan voisivat muodostua jonkinlaiset harmaat luottomarkkinat. Me mietimme myös sitä, että mitä jos nämä luottokortit otetaan pois tästä lainsäädännöstä, rajataan ne ulkopuolelle. No, silloinhan sitten pahimmillaan sitä puolta ei koskisi kuin lainsäädäntö koronkiskonnasta ja rikoslaki.

Eli toki on tärkeää, että myös pienempituloisilla ihmisillä on mahdollisuus vaikka sitten osamaksulla ostaa pesukone tai tiskikone, jos se rikki menee, ja tämä oli se kääntöpuoli siinä, jos me lasketaan se korko vielä alemmas. Mutta edelleenkin sosiaalipoliittisesti ajatellen sitä on syytä selvittää, ja siksi valiokunta sinne tietenkin lukuisia lausumia asiasta teki, ja riippuu, kummalta katsantokannalta katsoo. Siis niiden ihmisten, jotka nyt ovat joutuneet pikavippikierteeseen ja jotka maksavat todella suuria korkoja, tilanne on lohduton, ja siihen on pyritty tekemään lainsäädäntöä, niin kuin täällä edustajat ovat esille tuoneet. Mutta myös tulevaisuudessa se, että ihmiset eivät ajautuisi tämänkaltaisten lainojen pariin, vaan he pystyisivät saamaan järkevämällä korolla sitten vaikkapa niitä vakiintuneita luottokortteja käyttöönsä, on erittäin tärkeää myös pienempituloisille ihmisille.

Sikäli valiokunta tämän kyllä monelta eri katsantokannalta läpi kävi, ja ainakaan tässä vaiheessa eivät ministeriöt puhumattakaan rahoitusmaailmasta löytäneet meille semmoista ratkaisua, jolla olisimme pystyneet laskemaan sitä korkoa entisestään ilman, että pahimmillaan ison osan joukkoa ihmisiä selviäminen arjesta olisi voinut poikkeuksellisessa tilanteessa käydä vaikeammaksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kotiaho.

17.29 Jouni Kotiaho ps: Arvoisa puhemies! On pidetty hyviä puheenvuoroja ihmisten taloudellisten vaikeuksien huomioinnista. Minulle tulee itselleni mieleen 90-luvun alun lama. Yrittäjänä olin siinä aika laillakin liemessä, mutta jollakin tapaa selvisin, niin että yritystoiminta jatkuu vieläkin.

Se oli kovaa aikaa ja johtui liian löysästä rahapolitiikasta, mikä nytenkin on meneillään. Silloin ei ollut pikavippiä, oli ulkomaanrahat. Pikkusen pienemmällä korolla yrittäjät ja ihmiset saivat ja ottivat niitä, mutta sitten keväällä 91 siitä yhdestä aamusta, kun radio sanoi, että markka kelluu, alkoivat vaikeudet. Ja meni paljon yrityksiä. Yksityisiä asunonomistajia joutui kahden asunnon loukkuun. Meni vanha ja uusi. Henkilökohtaisia tragedioitakin tuli siitä.

Mutta siitäkään ei opittu mitään: nyt ollaan taas samassa tilanteessa. Korot ovat olleet pitkään pienet, jopa negatiiviset. Nyt ne ovat nousussa ja vielä varmaan vähän nousevat ennen kuin ne rajoittuvat, mihinkä menevät. Mutta velatkin ovat isompia sitten.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Minä kannatan näitä edustaja Vallinin esityksiä, että saataisiin niitä kärsimyksiä vähän pienemmälle. Lainathan tarvitsee aina maksaa pois, mutta että ne tosiaan olisivat semmoisella korolla, että se pääomakin lyhentyisi eikä menisi pelkkään koronmaksuun. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Myllykoski.

17.31 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa puhemies! Edustaja käytti juuri sen viimeisen lauseen, mihinkä haluan kanssa tarttua, eli kyllä meillä vielä isoja talkoita on, niin että meillä velkaantunut henkilö kun rupeaa velkaansa maksamaan, niin ne perintäkustannukset eivät kaada sen ihmisen arkea totaalisesti. Se tapahtuu muutamassa vuodessa, kun näiden perintäkustannusten kautta se velka, muutaman tuhannen euron velka, onkin jo aivan jotain muuta, ja siihen meidän on löydettävä lääkkeitä, niin että se velan pääoma lyhenee automaattisesti ensin ja sitten vasta ruvetaan katsomaan perintäkustannuksia. Mielestäni seuraavalle hallitukselle olisi ehkä tervehdyttävää ruveta mahdollistamaan lainsäädännöllä se, että perintäkustannuksillekin on joku katto ja sen muodostuminen on lainsäädännöllä rajattua.

Täällä nostettiin esille yksi asia, mikä on erinomaisen hyvä: Nyt hyvinvointialueiden osalle tulee tämä sosiaalinen luototus, ja toivotaan, että hyvinvointialueilla siihen tulee oma erillinen päätöksenteko, niin ettei se ole vain jossakin jonkun sivupöydällä, joka niitä sitten huolehtii, koska se on se tapa, millä me voimme pesukoneen rikkoutumisen yhteydessä turvautua siihen sosiaaliseen luototukseen. Se tietysti nostaa sen ottamista, kun tulee maksuhäiriömerkintä siinä tilanteessa, niin kauan kunnes se velka on maksettu. Sen maksuhäiriömerkinnän status on niin rimaa nostava, että monessa kohtaa on helpompi turvautua pikavippiin. Ja tässä kohtaa täytyy sanoa, että jos on pienestä summasta kiinni, mitä tehdä, niin kyllä melkein suosittelisin tällä korkokatollakin ottamaan sen pikavipin kuin hakemaan luottokorttia, jossa on ensinnäkin kustannuksia, että sinä saat sen käyttöösi. Sen ensimmäisen luototuksen toimitusmaksut ovat sen verran isoja, että se pikavippi mennessä tullen on käyttökelpoisempi väline siinä pienessä rahantarpeessa. Sitten on se toinen puoli luottokorteissa, että minä en ymmärrä, kuinka se voi soveltua sohvan oston maksuun — vaikka ihmisellä olisi raha, niin tarjotaan kuitenkin luottokorttia, [Katri Kulmunin välihuuto] ja siellä on sitten limiittiä pari tonnia. Tässäkin nyt kyllä osittain tähän tartutaan, ja minun mielestäni se on erittäin hyvä.

Kehutaan nyt talousvaliokuntaa hyvästä työstä ja uskotaan, että he ovat asiantuntijoita kuunnellen päätyneet tähän ratkaisuun, ja näin hyvä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Elomaa.

17.34 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Tämä esitys tavoittelee kotitalouksien ylivelkaantumisen vähentämistä, ja se on erittäin hyvä ja kannatettava. Perussuomalaiset talousvaliokunnassa tekivät siihen vielä paremman ehdotuksen, eli korkokattoa pudotettaisiin vielä alemmas kymmeneen prosenttiin. Vallin esitteli tämän vastalauseen, ja se on hyvin kannatettava. Se on vielä parempi esitys, eli toivoisin, että se valittaisiin näistä kahdesta ehdotuksesta.

Edustaja Kotiaho puhui 90-luvun lamasta, ja sehän oli traagista aikaa. Ja nyt alleviivaan sitä, että näitä ihmisiä on edelleen, jotka maksavat sitä laskua. Eiköhän olisi aika antaa heille se jo anteeksi? He ovat kymmeniä vuosia olleet puristuksissa, ja miksi he ovat joutuneet

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

tähän tilanteeseen — me tiedämme hyvin, että silloin olosuhteet olivat ihan karseat, eli ei voi syyttää, että he ovat yksin aiheuttaneet tätä tilannetta. Jonkun anteeksiannon tässä pitäisi nyt pikaisesti tulla. Emme saa unohtaa tätä. Nyt ei ole pitkään aikaa puhuttu heistä enää.

Tämän hallituksen aikana on tehty kyllä hyviäkin asioita maksuhäiriöisten ja ulosottovelallisten suhteen: suojaosuuden nosto, ei riittävästi mutta kuitenkin, siitä on tullut positiivista palautetta, ja sitten maksuhäiriömerkinnät, että ne eivät ole vuosikausia siellä rekisterissä, jos on kaiken maksanut. Se on ollut tosiaan melkein häpeäpilkku, eli hyvä, että siihen tuli muutos ja kuukaudessa poistuu, kun kaikki on maksettu. Siinä meillä on ollut hyvää yhteistyötä yli puoluerajojen ja varsinkin muutamien edustajien kohdalla, jotka ovat vuosikausia ajaneet näitä asioita. Muun muassa Myllykoski ja Strand ovat ainakin tehneet näin tässä salissa ja moni muukin.

Se, mitä vielä pitäisi parantaa ja varsinkin tässä ajassa, kun on ollut koronat ja taloustilanne on aika vaikea — todella vaikea monilla henkilöillä ja monissa kodeissa ja monilla yrityksillä — on se, että kun joutuu ulosottoon ja maksetaan niitä velkoja, niin pääoma ei lyhene. Monet eivät pysty maksamaan kuin korot ja sitten nämä toimituskulut ja ylimääräiset, mitä tulee vielä siihen ulosottoon. Se on raadollista, ja siihen pitäisi saada vielä parannuksia, että tämä tilanne ei olisi niin kohtuuton.

Mutta kuitenkin tämä on askel parempaan, ja siitä kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kotiaho.

17.37 Jouni Kotiaho ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Elomaa otti semmoisen asian esille, mitä minä en muistanut tuossa äsken, mutta se on aivan totta, että ne velkavankeudessa olevat kyllä pitää jo vapauttaa siitä. Se on ollut liian kova kärsimys. Toki se velka on heillä itse otettava, jos yrityspuolella on ollut, mutta sitten taas asunnonostajana ja sitä kautta, jos on jäänyt semmoista, täytyy ruveta saamaan asiaa eteenpäin, että se velkavankeus loppuu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja vielä edustaja Kulmuni.

17.38 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa puhemies! Täytyy vielä tarttua tähän. Täällä nousi esille tämä pikavippiasia verrattuna vakiintuneisiin luottokortteihin. Mitä nopeasti silmäilin, niin vaikka viime vaalikaudella tehtiin lainsäädäntöä ja nyt tällä kaudella on tehty lainsäädäntöä, niin kyllähän ne korot ovat silti hyvin eri luokissa — se, mitä pankkimaa ilma tarjoaa verrattuna pikavippeihin. Helposti vuosikorot nousevat 20 prosenttiin. Ja jos kuitenkin myös tavallinen työssäkäyvä tai pienituloinenkin pystyy saamaan pankista sen luottokortin, jossa on tietty luottolimiitti, niin se voi kuitenkin olla siellä noin 10 prosentissa huomioiden se euribor. Ja tässä tulee se asia, miksi voi itse asiassa olla pienituloisille vaikeampaa, jos se korkokatto lasketaan 10 prosenttiin: kun aika moni keskituloinen tai pienituloinen, joka tällä hetkellä voisi saada sen luottokortin, ei sitä enää sitten jatkossa saisi, niin kuinka hän sitten hoitaa niitä elämän poikkeuksellisia tilanteita, niitä, kun se tiskikone menee rikki tai pesukone menee rikki? Tämmöisiin täytyy pystyä olemaan kuitenkin myös pienituloisemmilla ihmisillä, työssäkäyvillä ihmisillä mahdollisuus. Kyllähän suurituloiset pärjäävät aina, ja he pystyvät varmasti tarvittaessa neuvottelemaan korot sel-laisiksi lainojensa suhteen, että se ei heitä hetkauta.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Yksi noista talousvaliokunnan lausumista liittyy myös mainontaan, josta on tehty myös lakialoitteita, joista on puhuttu paljon. On ihan selvää, että jos tässä maassa lainsäädännöllä alkoholia rajoitetaan ja monia muitakin asioita, niin epäilemättä myös luottomarkkinat ovat sellainen, jossa täytyy noudattaa korkeaa moraaliala. On hyvä, että siitä nyt lausuma on tullut, ja uskon kyllä, että niin tätä korkokattoproblematiikkaa kuin siihen liittyvää mainontaa myöskin tuleva eduskunta varmasti pääsee edelleen käsittelemään.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle yhteisvastuutoimenpiteistä kaasun toimitusvarmuuden turvaamiseksi Viron kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 296/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 43/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 43/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Mietinnön esittelee valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.40 Sanni Grahn-Laasonen kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta on käsitellyt hallituksen esityksen 296/2022 yhteisvastuutoimenpiteistä kaasun toimitusvarmuuden turvaamiseksi Viron kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi. Tässä mietinnön ihan pääkohtia ja taustaa:

Esityksen tavoitteena on noudattaa kaasun toimitusvarmuuden turvaamista koskevia toimenpiteitä koskevassa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa asetettuja velvollisuuksia. Kaasun toimitusvarmuusasetuksen 13 artiklassa vahvistetaan puitteet niin sanotun yhteisvastuumekanismin soveltamiselle viimesijaisena keinona vakavissa kaasun toimitushäiriötilanteissa. Kaasun toimitusvarmuusasetuksen mukaisesti toisiinsa suoraan maakaasuputkella liitettyjen jäsenvaltioiden on sovittava keskenään tekniset, oikeudelliset ja rahoitukseen liittyvät järjestelyt, jotka on kuvattava niiden hätäsuunnitelmissa.

Suomen ja Viron maakaasuverkot yhdistävä Balticconnector-maakaasuputki otettiin käyttöön 1.1.2020. Velvoite yhteisvastuusopimuksen tekemiseksi Viron kanssa on siten koskenut Suomea vuoden 2020 alusta alkaen, ja Suomi on jo 15.5.2020 vastaanottanut Euroopan komissiolta virallisen huomautuksen, jossa on katsottu, ettei Suomi ole noudattanut asetuksen mukaista velvollisuutta tehdä yhteisvastuusopimus. Kaasun toimitusvarmuusasetuksen tavoitteena on yhteisvastuuhengessä toteutettava alueellinen yhteistyö, jossa ovat mukana sekä viranomaiset että maakaasualan yritykset. Yhteisvastuun katsotaan kaasun toimitusvarmuusasetuksessa olevan viimeinen mahdollinen keino, johon turvaudutaan ainoastaan hätätilanteissa ja vain rajoitetuin ehdoin.

Suomen ja Viron välisen sopimuksen tarkoituksena on noudattaa kaasun toimitusvarmuusasetuksen asettamia velvollisuuksia. Sopimuksessa määrätään teknisistä, oikeudellisista ja rahoitukseen liittyvistä järjestelyistä asetuksessa tarkoitetun yhteisvastuumekanis-

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

min soveltamiseksi. Sopimuksen mukaisilla toimenpiteillä pyritään lieventämään vakavan häiriötilanteen tai hätätilanteen vaikutuksia ja turvaamaan kaasun saanti suojatuille asiakkaille yhteisvastuumekanismin nojalla.

Lisää ja vähän yksityiskohtaisemmin toki tässä mietinnössä, mutta talousvaliokunnan mietintö ja sitä edeltänyt prosessi oli hyvin yksimielinen.

Päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä 296/2022 tarkoitetun sopimuksen ja että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 296/2022 sisältyvän lakiehdotuksen, jotta saamme tämän sopimuksen voimaan ja asian etenevän niin kuin on EU-lainsäädännössä määritelty. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos, valiokunnan puheenjohtaja Grahn-Laasonen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 296/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastuslain 40 ja 48 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 31/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 38/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 31/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi määräaikaista maatalouden ja vesiviljelyn kustannuksista

Hallituksen esitys HE 327/2022 vp

Toimenpidealoite TPA 142/2022 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 30/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 30/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Mennään yleiskeskusteluun. Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.45 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Täytyy ensinnäkin kiittää siitä, että maa- ja metsätalousvaliokunta on valmistanut mietintönsä hyvin nopeassa tahdissa. Se johtuu kylläkin siitä varsin tavanomaisesta syystä, että tämä hallituksen esitys on hyväksytty muuttamattomana. Se tietysti nopeuttaa asian käsittelyä.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Kaiken kaikkiaan tästä hallituksen esityksestä tai maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnöstäkään ei kovin paljon tämä kustannustuen määrä elä, jollei lähesty sitä käytännön esimerkkien kautta tai edes parin käytännön esimerkin kautta. Minulla on kummastakin nyt yksi esimerkki — tässä hallituksen esityksessä tai maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössäkään ei ole yhtään esimerkkiä siitä, mitä tämä merkitsee tietyssä tapauksessa viljelijän kukkarossa.

On tietysti ihan tärkeää, että tämä kustannustuki saatiin aikaan, tosin tästähän on ollut mahdotonta tehdä oikeudenmukaista, kun lannoitteiden samoin kuin sähkönkin hinnat ovat velloneet edestakaisin ja lannoitteitten ostoajankohdat tietysti vielä ovat ratkaisseet hyvin paljon, minkälaisessa asemassa lannoitteen käyttäjä on tämän lainsäädännön valossa. Suomessahan lannoitteitten keskimääräinen hinta nousi vuoden 2021 kesän noin 300 euron tonnitason yli kaksinkertaiseksi kesään 2022 mennessä. Syksyn 2022 aikana hinnat olivat korkeimmillaan yli 1 000 euroa tonnilta. Edelleenkin hinta on korkea, mutta tällä viikollahan se on laskenut arvonlisäverottomana hintana jopa alle 600 euroon tonnilta moniravinlannoitteissa. Eli hinta on vellonut edestakaisin.

En ryhdy näitä ehtoja, hyvin mutkikkaita ehtoja, tässä toistamaan, millä tämä lannoitteitten kustannustuki toteutetaan, mutta laskin tuossa esimerkin tapauksesta, jossa lannoitteita hankitaan 125 hehtaarille yhteensä 50 tonnia eli 50 000 kiloa. Eli 400 kiloa per hehtaari 800 euron tonnihintaan. Silloin se kustannustuki tällaisessa tapauksessa on 5 250 euroa, mikä sinne viljelijän tilille kilahtaa. Siis 125 hehtaaria, 400 kiloa hehtaarille ja hinta 800 euroa per tonni. Se on koko arvonlisäverottomasta lannoitelaskusta tässä tapauksessa vähän yli 13 prosenttia.

Sähkön osalta otan myöskin esimerkin. En luettele näitä mutkikkaita ehtoja, jotka jäävät hämäräksi, mitä ne käytännössä merkitsevät, mutta jos vuonna 2022 on käytetty sähköä 200 000 kilowattituntia — mikä on aikamoinen kotieläintilan käyttömäärä, ei tosin varmaan suurimpia — ja tuona ajanjaksona, josta tässä on kysymys, on maksanut arvonlisäverottomana hintana 30 senttiä per kilowattitunti, niin silloin tämä sähkönkäyttäjä, maatalouden sähkönkäyttäjä, saa tuota tukea 6 800 euroa. Eli sähkönkäyttö 200 000 kilowattituntia ja keskihinta 30 senttiä per kilowattitunti.

Tämmöisistä asioista tässä on taloudellisesti kysymys.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 327/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Polttoaineveron alentaminen

Kansalaisaloite KAA 11/2021 vp

Toimenpidealoite TPA 79, 146/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 42/2022 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 42/2022 vp. — Valiokunnan mietinnön esittelee edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Keskustelu

17.50 **Pia Viitanen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen todellakin valtiovarainvaliokunnan mietinnön tästä kansalaisaloitteesta. Itse heti alkuun haluan kuitenkin ensin kiittää aloitteentekijöitä, sillä aina mielestäni kansalaisaloitteet ovat tärkeitä, merkittäviä. On hienoa, että kansalaiset osoittavat aktiivisuutta ja tuovat erilaisia koettuja epäkohtia yleiseen keskusteluun. Se on hieno asia, kiitos aloitteentekijöille.

Kaiken kaikkiaan tässä esitetään nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta, että sitä tulisi laskea vuoden 21 tasosta 50 prosentilla. Tässä perustellaan tätä aloitetta muun muassa liikennepolttoaineiden kansainvälisellä mittapuulla korkealla verotuksella sekä sillä, että polttoaineen veronkorotukset kohtelevat epätasa-arvoisesti työssäkäyviä, syrjäseudulla asuvia ja erityisesti henkilöitä, joiden ei ole mahdollista hankkia vähäpäästöisellä teknologialla varustettua autoa.

No, asiantuntijakuulemisissa yleisesti ottaen ymmärrettiin tätä kansalaisaloitteen huolta ja pidettiin ihan perusteltuna huolta alueellisesta tasa-arvosta — varsinkin nyt, kun olemme joutuneet näkemään kohonneita hintoja. Yleisesti kuitenkin katsottiin, että polttoaineverotuksen alentaminen tällä tavalla ei olisi oikea keino eikä myöskään tukisi päästövähennystavoitteita. Esille nostettiin muun muassa se, että energian korkea hinta johtuu erityisesti öljyn maailmanmarkkinahinnan noususta. Tässä mietinnössä todetaan lisäksi myös tästä polttoaineiden verotasosta, että tämä vähimmäismäärä tulee EU:n energiaverodirektiivistä ja tämä direktiivi jo itsessään rajoittaa mahdollisuuksia alentaa verotasoa kansalaisaloitteen ehdottamalla tavalla. Tämä polttoaineverotuksen fiskaalinen rooli on merkittävä. Esimerkiksi kuluvan vuoden talousarvioesityksessä bensiinistä ja dieselistä kerättävien valmisteverojen arvioidaan tuottavan yhteensä noin 2,8 miljardia euroa. Ja mikäli sitten bensiinin, dieselin ja niitä korvaavien biopolttoaineiden verot laskettaisiin esimerkiksi EU:n vähimmäistasolle, niin verotulot pienenisivät miljardin euron verran.

Kaiken kaikkiaan toteamme mietinnössä, että polttoaineveroa on pidetty kustannustehokkaana päästöohjauskeinona. Vaikutus kohdistuu päästövähennemien kautta tehokkaimmin niihin autoilijoihin, joilla on suurin polttoaineen kulutus. Todetaan myös tämä, että Suomi on kansallisella tasolla sitoutunut vähentämään liikenteen päästöjä vähintään 50 prosentilla vuoteen 2030 mennessä.

Toteamme tässä mietinnössä myös, että polttoaineiden korkeaa hintaa on tällä hallituskaudella kompensoitu korottamalla työssäkäyntiin liittyvän matkakuluvähennyksen enimmäismäärää sekä kilometrikohtaista korvausta. Biopolttoaineiden jakeluvelvoitetta on niin ikään alennettu viime vuodelle ja kuluvalla vuodelle.

No, sitten valiokunnan kanta: Me toteamme, että tämä aloitteessa esitetty huoli siitä, että liikkumisen kustannukset ovat kohonneet isolle tasolle, on ymmärrettävä. Pidämme myös tärkeänä sitä, että kansalaiset ovat aktiivisia ja tuovat näitä epäkohtia eduskunnan tietoon kansalaisaloitteella. Tässä kuitenkin tullaan siihen johtopäätökseen, että polttoaineverotuksen keventäminen ei kuitenkaan ole oikea keino puuttua aloitteessa esitettyihin ongelmiin. Aloitteen kaltainen veronkevennys johtaisi tarpeeseen kompensoida sitten nämä verotuottomenetykset muilla tavoilla. Tämä verotuksen keventäminen ei myöskään tukisi siirtymää vähäpäästöiseen liikenteeseen. Toteamme tässä mietinnössä, että tukea tarvitsevia tulisi sen sijaan tukea keinoilla, jotka kohdentuvat paremmin niistä tarvitseville ja myös säilyttävät kannustimen vähentää fossiilisten polttoaineiden kulutusta.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Näillä perusteilla me valiokuntana esitämme tätä kansalaisaloitetta hylättäväksi, ja tämä meidän mietintömme on yksimielinen. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Seuraavaksi edustaja Mäenpää.

17.55 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä on ainoassa käsittelyssä kansalaisaloite nimeltä Polttoaineveron alentaminen. Aloitteessa ehdotettiin lainvalmisteluun ryhtymistä nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamiseksi ja valmisteveron laskemiseksi silloisesta vuoden 2021 tasosta 50 prosentilla.

Esitän tässä alkuun heti kolme lausumaa. Eli perussuomalaisten ryhmässä olemme valmistelee tällaiset lausumat ja haluamme, että nämä otetaan huomioon:

Ensimmäisenä: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus siirtää liikkumisen ja lämmittämisen kustannuksia kasvattavaa Suomen hiilineutraalisuustavoitetta vuodesta 2035 EU:n sallimaan tavoitevuoteen 2050.”

Ja toisena: ”Eduskunta edellyttää, että kansalaisaloitteen ja edustaja Mäenpään toimenpidealoitteen tavoitteiden mukaisesti hallitus käynnistää toimenpiteet polttoaineveron alentamiseksi asteittain EU:n sallimalle minimitasolle.”

Ja kolmantena: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu polttoainehintoja korottavista toimenpiteistä, muun muassa biopolttoaineosuuden jakeluvetoisuudesta, jonka hintalap- pu täysimääräisesti toteutuessaan olisi jopa 50 senttiä litralta.”

Arvoisa puhemies! Korkeista polttoainehinnoista kärsivät erityisesti syrjäseuduilla asu- vat ihmiset, joille henkilöauto on välttämätön työssäkäynnin kannalta. Työmatkoja varten sopiva joukkoliikenne on vähäistä, tai sitä ei käytännössä ole lainkaan. Mitä enemmän työ- matkoihin kuluu rahaa, sitä vähemmän arjen muihin välttämättömiin menoihin on varaa.

Polttoaineiden hinta on vaihdellut 2020-luvulla rajustikin. Markkinataloudessa hyödyk- keiden hintamuutoksia sinänsä pidetään yleisesti hyväksyttävänä asiana. Markkinatalous- pohjaisissa yhteiskunnissa valtioiden vaikutus alentavasti hintoihin on enimmäkseen määri- veropoliittista, sillä vapaaseen kilpailuun ei lähtökohtaisesti haluta liialti puuttua. Siksi polttoainehintoja ja kansalaisten ostovoimaa koskevassa keskustelussakin verotuksella on keskeinen sija. Esimerkiksi bensiinin hintaan suoraan vaikuttavalle raakaöljyn hinnalle maa- ilmanmarkkinoilla Suomi ei mahda käytännössä mitään. Sen sijaan verotuksen tasoa sää- telemällä valtio voi vaikuttaa siihen, paljonko kansalaisille jää arkikuluihinsa rahaa.

Verotusta keventämällä myös suomalaisten ostovoima kasvaa, siksi käsittelyssä oleva kansalaisaloite on tärkeä keskustelunavaus. Tein itse viime vuonna peräti kolme eduskun- ta-aloitetta korkeista polttoaineiden hinnoista johtuen. Yksi niistä oli lakialoite ja kaksi toi- menpidealoitetta.

Lakialoitteessa vaadin, että muutetaan tuloverolain 1 momentissa mainittujen tulon- hankkimismenojen summia asunnon ja työpaikan välisten matkakustannusten osalta siten, että näitä matkakustannuksia voidaan vähentää ansiotuloista enintään 10 000 euroa ja vain siltä osin kuin ne ylittävät verovuonna 500 euroa. Nykyisen lain nojalla matkakustannuk- sia voi vähentää enintään 7 000 euroa ja omavastuu on 750 euroa, tosin enimmäismäärä on nyt väliaikaisella lailla 8 400 euroa.

Ensimmäisessä toimenpidealoitteessa taas vaadin, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin palkansaajien omistamalla tai hallitsemallaan kulkuneuvolla tekemästä työmatkasta suoritettavien matkakustannusten korvausten enimmäismäärän nostamiseksi kolmannek- sellä jo vuonna 2022.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Toisessa toimenpidealoitteessa ehdotin, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin bensiinin, dieselin sekä kevyen ja raskaan polttoöljyn valmisteveron alentamiseksi nykytason ja EU-minimin puoliväliin väliaikaisesti heinäkuun 2022 alusta vuoden 2022 loppuun asti.

Arvoisa puhemies! Verotuksella on kerrytetty varoja valtion kassaan erilaisia tärkeitä ja vähemmän tärkeitä käyttökohteita varten. Erityisesti viime vuosina liikkumisen inhimillistä hintatasoa on verotuksen lisäksi vaarantanut Suomen kaistapäisesti asetettu hiilineutraalisuustavoite, joka on asetettu vuodelle 2035, mikä on verrokkimaita tarpeettomasti tiukempi.

Euroopan ilmastolain myötä EU sitoutuu olemaan hiilineutraali vasta vuoteen 2050 mennessä. Ei ole mitään järkeä, että Suomi, jonka päästöt ovat vain promillen luokkaa, kiuksaa itseään muita tiukemmilla aikatauluilla. Kuten kansalaisaloitteessakin todetaan: ”Vaikka suomalaiset kulkisivat jatkossa vain kävellen, vaikutuksemme maailman liikennepäästöihin olisi olematon.”

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan kiittää aloitteentekijöitä loistavasta keskustelunavauksesta. Aihe selkeästi kiinnosti ja kiinnostaa ihmisiä, sillä aloitteen oli allekirjoittanut Kansalaisaloite.fi-palvelussa huikeat 106 315 ihmistä. Heidän huolensa on syytä ottaa vakavasti.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana: Tämä on ihan järkyttävä tilanne, kun olen tutustunut ihmisiin, jotka käyvät töissä pitkän matkan päästä, esimerkiksi Seinäjoella käy hoitajia jopa Evijärveltä asti työssä. He joutuvat todella miettimään sitä, kannattaako työssä edes käydä. Meidän on pakko tehdä tälle asialle jotakin ennen kuin meillä on taas — tai itse asiassa tämä on jo — semmoinen kannustinloukku, tämä polttoaineen hinta, että työskäynti pitkämatkalaisena ei enää kannata. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja edustaja Koskela.

18.02 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! Aluksi kannatan edustaja Mäenpään tekemiä lausumaehdotuksia.

Bensan ja dieselin hintaan on tullut isoja muutoksia tässä viimeisimpien vuosien aikana johtuen niin öljyn maailmanmarkkinahinnasta kuin Suomessa harjoitetusta politiikastakin. Vuosien 2016 ja 2022 välillä bensan hinta on noussut 60 prosenttia ja dieselin 82. Viime vuonna jakeluvelvoitteen höllentämisellä saatiin pumppuhintoihin myös toivottua helpotusta. Siitä huolimatta polttoaineet maksavat meillä aivan liian paljon. Kipuraja on ylittynyt jo kauan sitten. Suomi on pitkien etäisyyksien maa, jossa monin paikoin auto on välttämättömyys. Polttoaineen hinnalla on vaikutusta myös yritysten ja teollisuuden kilpailukykyyn.

Jakeluvelvoitteen olisi määrä nousta tämän vuoden 3,5 prosentista ensi vuonna 28 prosenttiin. Autoala on arvioinut, että tämä voisi nostaa polttoaineiden pumppuhintoja 25 sentistä jopa 55 senttiin. Talouspolitiikan arviointineuvoston taustaraportin mukaan tästä kärsivät eniten kaupunkien ulkopuolella asuvat pienituloiset eli he, jotka nyt tuskailevat sähkölaskujen kanssa ja joilla ei ole enää yhtään ylimääräistä sukanvarressa.

Arvoisa puhemies! Jakeluvelvoite on osa niitä ilmastotoimia, joita me perussuomalaiset olemme kritisoineet. Jakeluvelvoitteen muutokset näkyvät pumpulla aina välittömästi. Me tiedämme, että Suomen taloudella ei mene nyt hyvin. Jos polttoaineiden hinnat nousevat arvioiden mukaan, käännettä parempaan ei ole luvassa. Kireitä ilmastotoimia eniten vaativat kaupunkien hyväosaiset eivät ehkä ymmärrä, kuinka tärkeä auto on niin syrjemällä

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

asuville kansalaisille kuin verotuloja tuovalle ja hyvinvointivaltiomme perustana olevalle teollisuudellekin.

Pari huomiota autoilusta vielä tähän päälle. Tällä viikolla Euroopan parlamentissa päätettiin kieltää polttomoottoriautojen myynti vuodesta 2035 eteenpäin. Tämä on kyllä aivan käsittämätöntä. Tällaisilla päätöksillä annetaan suoraa etua sähköautojen valmistajille. Tiedämme, että sähköautojen tuotanto ei ole erityisen puhdasta ekologisesti eikä eettisestikään. Akkumateriaaleja louhitaan hyvin kyseenalaisissa olosuhteissa. Muistetaan sekin, että polttomoottoriautot kehittyvät jatkuvasti vähäpäästöisemmiksi. Esimerkiksi jätteistä valmistettu MY-diesel olisi monella tavalla kannatettava vaihtoehto perinteisille fossiilisille polttoaineille. Tähän kannattaisi panostaa eikä pelkästään rakentaa yhteiskuntaa sähköautojen varaan.

Arvoisa puhemies! Harmittelen myös sitä, että hallitus ei saanut toteutettua perussuomalaisten jo pitkään ajamaa sekä ammattiautoilijoiden kannattamaa ammattidieseliä. Siitä olisi ollut suuri apu kohonneiden kustannusten suhteen. Olisi myös paikallaan pohtia, onko dieselverolle enää perustetta, kun dieselinkin hinta on bensaa korkeammalla. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja edustaja Laakso, edustaja Laakso poissa. Edustaja Aittakumpu, edustaja Aittakumpu poissa. — Edustaja Mäkelä on paikalla.

18.06 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Koskelan mainitsema ammattidiesel on eräs esimerkki sellaisesta asiasta, jota parikin hallitusta on tainnut valmistella ja jota ei ole vielä aikaansaatu. Toinen oli raskaan liikenteen tiemaksu, vinjetti, joka sitten palautettaisiin kotimaiselle liikenteelle, kuten useissa Euroopan maissa on pystytty tekemään, mutta Suomessa se ei ole jostain syystä onnistunut. En ymmärrä tätä suomalaista uudistumistahdin hitautta.

Mutta tähän kansalaisaloitteeseen mennäksemme: Tämä on totta kai kannatettava ja hyvä kansalaisaloite. Kiitän sen perustajia ja kerääjiä sekä allekirjoittajia. Nämä eduskunnan työtavat eivät ehkä niin aukea ulkopuolisille, sillä kun on kannatettava kansalaisaloite, jossa ei kuitenkaan ole varsinaista lainsäädäntöaloitetta eli lakipykälää, niin se teknisesti ottaen pitää hylätä kansalaisaloitteena ja toteuttaa sen asiat tällaisina lausumina, jotka sitten eduskunta hyväksyy ja velvoittaa hallitusta toimimaan niiden mukaan. Kannatankin näitä edustaja Mäenpään tekemiä lausumaehdotuksia, joilla velvoitettaisiin hallitus tällaisiin varmaan useimpien kansalaisten mielestä ihan järkeviin toimiin.

Suomessahan on liian kunnianhimoiset ilmastopäästötavoitteet. Jos sanotaan, että EU yleisesti ottaen vaatisi hiilineutraaliutta vuoteen 2050 mennessä, niin Suomen oma tavoite siinä olisi 15 vuotta aikaisemmin. Jokainen ymmärtää, että se aiheuttaa meille asioita, kustannuksia, jotka ovat suurempia kuin muualla Euroopassa, eli me tavallaan annamme muille siinä aivan turhaa etulyöntiasemaa verrattuna itseemme, jo ennestään huonoon kilpailutilanteeseen. Eli kun puhutaan tästä fiskaalisesta roolista, niin sehän tarkoittaa suomeksi sanottuna lypsylehmää. Liikenne toimii Suomessa budjetin katteena, ja jos polttoaineveroja leikattaisiin suuressa määrin, niin se tarkoittaa, että pitäisi olla myös rahat sen leikkauksen toteuttamiseen, kun valtiontalous on muutenkin alijäämäinen. Eli kun meillä on näin huono tilanne jo valmiiksi, niin miksi me annamme muille Euroopan maille vielä etumatkaa sillä, että meillä on kunnianhimoisempia ilmastotavoitteita, sekoitevelvoitetavoitteita ja muita vastaavia, mitä EU ei edes velvoittaisi? Turha on EU:ta syyttää sellaisesta, mikä on omaa syytämme.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Toisaalta on myös niin, että verotulon pieneneminen ei suorastaan johda siihen, että se raha ilmaankaan häviää, vaan se siirtyy kyllä kulutukseen. Ne ihmiset, joille polttoainekulu on merkittävä osa taloutta, eivät sitä rahaa mihinkään ilmaan hävittäisi, vaan käyttäisivät sen kotimaiseen kulutukseen, joihinkin muihin asioihin kuin polttoaineeseen ja sen veron maksamiseen, eli sitä kautta talous kyllä elpyisi enemmän kuin tavallaan voisi laskea siitä, että verotulo häviää kokonaan savuna ilmaan.

Eli nyt löysät pois, liiat ilmastotavoitteet pois, estetään tulevat polttoaineen hinnannousut sitä kautta ja ideologia pois tästä käyttövoimakeskustelusta. Eli ei mikään auto ole huono sen takia, että se on polttomoottoriauto, tai hyvä siksi, että se on sähköauto, vaan täytyy tarkastella kokonaisuutena sitä elinkaarta, mitä se auto tuottaa päästöjä koko käyttönsä aikana.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Peltokangas.

18.09 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on polttoaineveron alentaminen, josta edustaja Mäenpää on tehnyt toimenpidealoitteen ja Perussuomalainen Nuorisoyhdistys on tehnyt kansalaisaloitteen. Tahdon kiittää sekä toimenpidealoitteen että kansalaisaloitteen allekirjoittajia. Minusta tässä tuotiin erittäin selkeä viesti siitä, että polttoaineen hinnat ovat Suomessa päässeet karkaamaan ihan liian korkeiksi. Perussuomalaiset ovat ottaneet tämän asian useaan otteeseen esiin. Aluevaaleja ennen taisimme täryttää jopa videon asiasta valtakunnan mediaan, ja sille jotkut naurelivat. Taisi pilkka osua omaan nilkkaan — katsokaa pumppuhintoja.

Hallitus on koko ajan sanonut, että maailmanmarkkinahinnat ovat syyllisiä kohonneisiin polttoaineen hintoihin. Tämä on vain osatotuus, koska esimerkiksi tammikuussa 23 bensiinin kuluttajahinnasta noin 56 prosenttia koostui erilaisista veroista ja dieselpolttonesteen hinnasta arviolta 46 prosenttia muodostui syyskuun 22 hintatasolla veroista. Verotus on juuri se asia, johon me päättäjät täällä pystymme omalla toiminnallamme vaikuttamaan. Mitään muuta on turha edes väittää. Hallitushan tosin näin yrittää tehdä jatkuvasti, mutta se on höpöpuhetta.

On ihan selvää, että auto on useimmiten välttämättömyys. Se on suomalaisille välttämätön, jotta pitkien välimatkojen takia voidaan ylipäättään arkea pyörittää. Työssä ja kaupassa pitää käydä, lapset pitää kuljettaa harrastuksiin, ja niin edelleen. Meillä Pohjanmaalla ei hirveästi metroja ja ratikoita näy, eli julkisen liikenteen käyttäminen on hiukkasen vaikeaa, vaikka vihreät täällä Helsingissä kuinka asiasta huutavat. Kaikkein pahiten korkea polttoaineen hinta kurittaa perheellisiä, jotka asuvat maaseudulla tai pienissä kaupungeissa, mutta se vaikuttaa totta kai myös moneen muuhunkin, esimerkiksi siihen, kuinka paljon tavara maksaa kaupassa. Tavaroiden kuljettaminen tapahtuu edelleen ensisijaisesti kumipyörillä. Suomi pyörii kumipyörillä.

Polttomoottoriautot ovat välttämättömiä, vaikka Euroopan unioni on nyt kaikessa hulluudessaan mennytkin päättämään ja suunnittelemaan sellaista meidän niskaamme, että 2035 uusien polttomoottoriautojen myynti kielletäisiin. Voi tätä kehitystä!

Arvoisa puhemies! Toki hallitus antoi pienen kädenojennuksen laskeakseen polttoaineiden hintaa ja laski jakeluvelvoitetta väliaikaisesti. Kiitos siitä, mutta alennuksen olisi pitänyt olla vielä suurempi ja sen olisi pitänyt kestää kauemmin. Nyt tilanne on se, että vuoden 24 alussa jakeluvelvoitetta tulee painetta nostaa jyrkemmin, jotta saadaan alennuksesta johtuva päästöjen nouseminen kompensoitua nopeasti ja päästövähennystavoitteet saavu-

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

tettua. Itse olen näistä tavoitteista kyllä varsin eri mieltä. Monenlaista arviota on tämän noston vaikutuksista polttoaineen hintoihin esitetty, mutta varovaisenkin arvion mukaan hinta kohoaa 20 senttiä heti kun vuosi vaihtuu. Jos myös suunniteltu kotimainen päästökauppa toteutuu — jota en toivo — voivat pumppuhinnat nousta jopa 50 senttiä. Miettikää nyt, rakkaat suomalaiset, mitä se tekee teidän kukkarollenne.

Tämän hallituksen politiikka on ollut vastuutonta, ja sen EU:n himmelin kaikessa kumartamisen täytyy loppua. Korotuksen jyrkkyys johtuu ennen kaikkea siitä, että Suomi on asettanut tavoitteeksi, että jakeluelvoite nousisi vuoteen 2030 mennessä 34 prosenttia. Tässä kohtaa on hyvä huomioda, että Euroopan unioni edellyttää vain 14 prosentin tasoa. Toisin sanoen jälleen kerran kysymys on puhtaasti ideologisesta viherhumpasta, joka pitää saada loppumaan tässä maassa hyvin pian. Onneksi tämä vaalikausi loppuu aivan juuri, ja kansalaiset saavat sitten päättää, jatkuuko se vihreän mössön valuminen täältä talosta tuonne kansan pariin.

Ruotsi täysin meistä poiketen päätti asettaa jakeluelvoitteensa EU:n asettamaan minimiin alkaen vuodesta 24. Onkin mielenkiintoista nähdä, minkälainen ero Ruotsin ja Suomen pumppuhintoihin tulee, kun maat tekevät päinvastaista politiikkaa. Seuraava hallitus ikävä kyllä joutuu pohtimaan heti alkumetreillään hinnankorotuspaineita, jotka tulevat paitsi jakeluelvoitteesta myös Euroopan unionin omista ilmastotavoitteista. Nyt on korkea aika ottaa lusikka kauniiseen käteen, lopettaa maailmanhalaaminen, katsoa kansallista etua ja laittaa nämä asiat rotiin. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos, edustaja Peltokangas. — Edustaja Kettunen on poissa. — Edustaja Junnila.

18.14 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! ”Se maksoi saman verran kymmenen vuotta sitten ja tulee maksamaan saman kymmenen vuoden kuluttuakin.” Näin sanoi ministeri Harakka. Kyselytunnilla muistelin, mitä ministeri Orpo oli aikoinaan sanonut. Tämän todettiin olevan rimalitus, mutta kyllä asia on niin, että tässä salissa pitää voida muistella, mitä ministerit ovat aikaisemmin sanoneet. Heidän sanojensa ja tekojensa ristiriita on se keskeinen asia tässä, joka näyttää nyt medialtakin unohtuneen.

Arvoisa puhemies! Ministeri Harakka on todennut myös: ”Kyseessä on tulonsiirto. Pankkitilille ilmestyy rahaa.” Pankkitilille ilmestyy rahaa, liikenneministeri Harakka lupasi aikaisemmin tässä salissa. [Perussuomalaisen ryhmästä: Ei ole näkynyt!] — Ei ole näkynyt, ja sen vuoksi on äärimmäisen tervetullutta, että kansalaiset ovat tehneet kansalaisaloitteen ja osoittaneet aktiivisuutta bensiinin ja polttonesteiden hintojen alentamiseksi, kun hallitus ei ole siihen pystynyt.

Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Mäenpää piti hyvän puheenvuoron aikaisemmin, ja kannatan hänen tekemiään lausumaehdotuksia. Edustaja Mäenpää jätti kolme lausumaa.

Niissä eduskunta edellyttää, että hallitus siirtää liikkumisen ja lämmittämisen kustannuksia kasvattavaa Suomen hiilineutraalisuustavoitetta vuodesta 35 EU:n sallimaan tavoitevuoteen 2050. Kysymyksen on siitä, että Suomi on omassa kunnianhimossaan ja ideologisessa politiikassaan edellyttänyt itseltään tätä vuotta 2035, kun muualla Euroopassa ollaan tekemässä näitä kansalaisille ja yrityksille erittäin kalliita toimia vasta vuoteen 2050 mennessä.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Arvoisa puhemies! Lisäksi lausumassa edellytetään, että kansalaisaloitteen ja edustaja Mäenpään toimenpidealoitteen tavoitteiden mukaisesti hallitus käynnistää toimenpiteet polttoaineveron alentamiseksi asteittain EU:n sallimalle minimitasolle.

Ja kolmantena lausumana on, että hallitus luopuu polttoainehintoja korottavista toimenpiteistä, muun muassa biopolttoaineen osuuden jakeluvolvoitteesta, jonka hintalappu täysimääräisesti toteutuessaan olisi jopa 50 senttiä litralta, kuten tässä aikaisemmassa puheenvuorossa todettiin. Edustaja Peltokangas toi tämän erinomaisesti esiin.

Kyllä minä kiitän kansalaisaloitteen tekijöitä tässä. Ainoa ongelma tässä on se, että ministerit kyllä puhuvat mutta tekoja ei näy.

Arvoisa puhemies! Toistan vielä: Ministereiden omien puheiden esiin ottaminen tässä salissa ei ole rimanalitus. Rimanalitus on se, että ministerien puheet eivät johda tekoihin. [Petri Huru: Juuri näin!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Huru.

18.17 Petri Huru ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Käsitlemme siis kansalaisaloitetta polttoaineveron laskemiseksi, ja myös edustaja Mäenpää on tehnyt toimenpidealoitteen samasta asiasta.

Haluan myös aluksi kannattaa edustaja Mäenpään tässä yhteydessä tekemiä lausumia, joissa siis esitetään kunnianhimoisten ilmastotavoitteiden tarkastamista ja aikataulujen siirtämistä hieman myöhemmäksi. Siinä ehdotetaan myös polttoaineveron asteittaista laskemista EU:n minimiin sekä myös hallituksen esitetään luopuvan polttoaineen hintoja korottavista toimista. Haluan näistä nostaa esiin esimerkiksi jakeluvolvoitteen, jota siis hallitus on tilapäisesti nyt laskenut mutta on tulevina vuosina sitä esittänyt korotettavan jopa aikaisempaa enemmän, mikä nostaa polttoaineen hintoja jopa useita kymmeniä senttejä. Eikä sovi myöskään unohtaa EU:n joulun alla tekemää liikenteen päästökauppajärjestelmän luomista, joka myös tulee nostamaan polttoaineen hintoja.

Eli on syytä tehdä tulevalle kaudella sellaisia toimia, joilla me takaamme kansalaisille kohtuuhintaisen polttoaineen. Kuten tiedämme, Suomi on pitkien etäisyyksien harvaan asuttu maa, jossa auto on välttämättömyys. Julkiset kulkuneuvot eivät toimi joka puolella, kuten ne toimivat Kehä kolmosen sisällä. Lisäksi polttoaineen hinta on merkittävä tekijä myös yritystemme kustannuskilpailukyvyille, ja tämä on ollut yksi vaikuttava tekijä, kun esimerkiksi biojalostamohankkeita on siirtynyt Suomesta Rotterdamiin.

Kiitän kansalaisaloitteen tekijöitä, yhdyn edustaja Mäenpään tekemiin esityksiin, ja toivomme tulevaisuudessa hieman halvempia polttoaineen hintoja. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kotiaho.

18.20 Jouni Kotiaho ps: Arvoisa puhemies! Polttoaineveron alentaminen -kansalaisaloite on tullut, ja se on hyvä asia. Tämä on hätähuuto kansalta. Suomi on pitkien etäisyyksien maa, ja polttoainekuluista tulee iso kulu, käy sitten työssä taikka harrastuksissa, kaupassa. Maaseudulla ei ole joukkoliikennettä. Ihmiset ikääntyvät. Ei pääse suksilla, ei potkukelkalla, ja jos sinne vielä maantie jotenkin menee ja sitä hoidetaan, niin se matka on polttomootoriautolla tehtävä — siellä ei sähköautolla pärjää. Ja niin kuin tässä aloitteessa haetaan, ne polttoaineet ovat nousseet yli kestäkyvyn, ja nyt se rupeaa olemaan jo työssäkäynnin este:

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

ei oteta työtä kauempaa, kun sen työn tekeminen maksaa niin paljon, että se tulo menee liikkumiseen, mikä on tietysti ymmärrettävääkin, jos jotenkin muutenkin elää sitten.

Se on tietysti ymmärrettävää, että markkinat määräävät raakaöljyn hinnan. Sillehän ei valtio voi mitään, mutta valtio voi verotuksella ja sitten tällä viherhömpällä ja kaikella muulla — jakeluvelvoitteen alentamisella ja tämmöisillä — auttaa kansalaisia selviämään niistä arjen kuluista: käymään siellä työssä ja harrastuksissa.

Ja tästä jakeluvelvoitteesta vielä: Minua ihmetyttää se, kun puhutaan, että se tuo sitä vihersiirtymää, kun siitä polttoaineesta otetaan energiaa pois elikkä sitä lantataan. Minun näkemykseni mukaan ainakin meillä sitä polttoainetta kuluu enempi, kun siitä on energiaa pois, että ei se ole yksi yhteen. Se on vaan sillä lailla.

Minä kannatan edustaja Mäenpään toimenpideoitteita, ja toivotaan nyt, että järki alkaisi voittamaan tässä. Tosin kohta ovat vaalit tulossa, ja jospa siitä sitten muuttuisi Suomen kansallekin tämä jollakin tapaa kestävä elämä. — Ei muuta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Junnila.

18.22 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! On todellakin aika laittaa stop autoilijoiden kuritukselle, ja tämä koskettaa kansalaisten lisäksi myös sitten ylipäätään logistiikkaa koko maassa. Tälläkin hetkellä AKT lakkoilee. [Petri Huru: Juuri näin!] Tämän lisäksi EU:n päästökauppa, joka koskettaa tie- ja meriliikennettä, tulee erittäin raskaasti rokottamaan koko meidän logistiikkaketjua ja aiheuttamaan merkittäviä kustannuksia. Älkäämme siis ihmetelkö, kun erilaiset tuotteet jälleen kasvavat hinnoissaan.

Arvoisa puhemies! Ehkä keskeisin hallituksen epäonnistuminen tämän kauden aikana liittyykin ammattidieselin käyttöönottoon — tai oikeastaan joutenoloon, koska tätä asiaa ei sen aika yksinkertaisesta toteuttamistavasta huolimatta saatu voimaan. Eli samaan aikaan kun kansalaiset kärsivät ja kärvistelevät erittäin korkeista polttonestehinnoista, vaikka ministeri Harakka muuta väittää, ammattikäyttäjät ovat aivan pulassa näiden hintojen kanssa. Tämän toteuttaminen olisi äärimmäisen tärkeää edelleen.

Arvoisa puhemies! Toistan vielä tämän päästökaupan vaikutuksen, sillä meillä on jo kilpailun kannalta olosuhteet huomattavasti heikommat kuin vaikkapa Keski-Euroopassa. Me olemme meidän satamistamme riippuvaisia, ja ylipäänsä maan sijainti, etäisyydet ovat pitkät, meillä on rikkonainen saaristo ja niin edelleen. Koko logistiikkaketju itsessään on hyvin tehokas, mutta valitettavasti kustannuksia tulee meidän olosuhteistamme. Tämä on se toinen syy, minkä haluan nostaa tämän kansalaisten ahdingon lisäksi.

Kumpaan hallitus ei ole esittänyt minkäänlaisia toimenpiteitä, vaan itse asiassa on käymässä päinvastoin: jakeluvelvoite uhkaa edelleen nostaa pumppuhintoja. Kaikki dieselautoa käyttävät tietävät, että käyttövoimavero tulee näiden hintojen päälle siitähän huolimatta, että tällä hetkellä diesel maksaa jopa bensaa enemmän. Siksikin tämä aloite on erittäin hyvä tuoda tänne, ja vielä parempi on sitten tämä Mäenpään tekemä toimenpideoite. Perussuomalaisten linjahan on se, että polttonesteiden hintoja pitää pyrkiä alentamaan asteittain aina EU:n minimitasoa kohti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Niemi.

18.25 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Sillä kohtaa kun kansalaisaloitteessa on yli 100 000 allekirjoittajaa, luulisi vihdoinkin arvonn hallituksen heräävän siihen, missä ollaan

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

menty aivan kohtuuttomaan tilanteeseen. Ei ole kuin hetki siitä, kun tuossa penkissä tulkin lähistöllä istui liikenneministeri Harakka ja vakuutti meille sillä tavalla, että tällä hallituskaudella bensiinin ja dieselin pumppuhinnat eivät nouse. No, ne ovat nousseet aivan huimasti hänen kertomansa jälkeen.

Toinen asia, mikä tässä nyt on noussut jo monta kertaa esille: Tällä hetkellä dieselin pumppulitrahinta on noin 2,06, bensiini saattaa olla 1,95. On aivan kohtuutonta dieselpolttoainetta käyttäville autoilijoille käyttövoimavero vielä tämän päälle, koska diesel maksaa nyt enemmän kuin bensa.

Toinen suuri epäkohta on lämmitysöljyn hinta. Se on aivan kohtuuttoman korkealla ja kaiken lisäksi vielä tilanne se, että vaikka monet kansalaiset haluaisivat vaihtaa öljylämmityksen esimerkiksi ilmasta veteen -järjestelmään, näitä järjestelmiä ei ole vuoteen saanut mistään ostaa. Tilanne on aivan kohtuuton. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Huru.

18.27 Petri Huru ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Puhumme siis polttoaineveron alenamiseen tähtäävästä kansalaisaloitteesta, mutta edustaja Junnila täällä mainitsi jo aiemmin puhutun EU:n tasoisen liikenteen päästökaupan, joka todellakin tulee nostamaan Suomen kuljetuskustannuksia, kun olemme saari, ja varsinkin talvimerenkulun osalta. Tämä on erittäin merkittävää, että pidämme omasta kilpailukyvyvystämme huolta ja vaadimme kansallisia poikkeamia näihin meriliikenteen päästökauppoihin ja sitä, että siellä huomioidaan meidän talvimerenkulku täysimääräisesti, mitä siitä aiheutuu meille kustannuksia.

Haluan myös nostaa tähän EU:n päästökaupamalliin kiinteästi liittyvän sosiaalirahaston, eli ollaan myös perustamassa sosiaalista ilmastorahastoa, jossa todennäköisesti Suomi taas tulee olemaan nettomaksaja, kun rahastosta on tarkoitus tukea esimerkiksi EU-kansalaisia ja pienyrittäjiä päästötavoitteiden vaatimissa kuluissa, kuten öljylämmityksen vaihtamisessa ilmalämpöpumppuun tai polttomoottoriauton vaihtamisessa sähköautoon. Tässä Suomen tulee ehdottomasti vahtia omia etujaan ja vaatia, että tämän Ilmastorahaston tuotot käytetään kansallisesti eivätkä ne mene pohjattomaan EU:n kaivoon, josta maksetaan EU:n kuluja muille maille. Eli tämän rahan on tultava kansalliseen käyttöön. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kyllä, kiitos. — Ja edustaja Junnila vielä.

18.29 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Täällä tosiaan mainittiin vuoden 2035 päästövähennysaikataulu, ja sehän on huomattavan paljon kunnianhimoisempi kuin EU:n vaatima 2050. Kun on tämä kansalaisaloite käsittelyssä, niin muistutan, että 13. tammikuuta jätettiin allekirjoitettavaksi myös erinomainen kansalaisaloite, jossa on tällä hetkellä noin 12 000 nimeä — siis tulleet hyvin vauhdikkaasti — ja jossa ehdotetaan muutettavaksi voimassa olevan ilmastolain päästövähennysaikatauluun liittyvää pykälää eli sen 1 luvun 2 §:n 1 momenttia, joka siis vaatii päästöneutraaliutta vuoteen 2035 mennessä. Tässä kansalaisaloitteessa vaaditaan tämän muuttamista samaan 2050:een kuin muuallakin Euroopassa. Lisäksi siinä ehdotetaan ilmastolakia muokattavan muiltakin osin vastaamaan päästövähennysaikataulultaan korkeintaan eurooppalaisen tai kansainvälisen lainsäädännön vaatimaa tasoa, joihin on sitouduttu.

Nämä molemmat aloitteet ovat hengeltään erittäin hyvin maahamme sopivia. Suomalaisista tieliikennettä rasietaan yli kahdeksalla miljardilla eurolla, ja tästä palautuu ainoas-

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

taan roposia kansalaisten, autoilijoiden ja muiden kuluttajien, käyttöön. [Petri Huru: Eritäin kannatettavat aloitteet!]

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Lakialoite laiksi perusopetuslain 11 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 86/2022 vp Kristiina Salonen sd ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan. — Menään keskusteluun. Aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Salonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.31 Kristiina Salonen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jättämälläni lakialoitteella lisätään perusopetuslain luvussa 14 määriteltyihin tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteisiin tulevaisuuslukutaidon oppimäärä. Ensisijaisesti tällä lakialoitteella lisätäisiin Opetushallituksen päättämiin perusopetuksen, eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien, oppilaanohjauksen ja muun kyseisessä laissa tarkoitetun opetuksen tavoitteisiin ja keskeisiin sisältöihin tulevaisuuslukutaidon oppimäärä. Lakialoitteeni tavoitteena on perusopetuksella taata kaikille lapsille yhtäläinen tulevaisuuslukutaito ja sen myötä tuoda suomalaiseen yhteiskuntaan uusi kansalaistaito, aivan kuten luku-, kirjoitus- tai uimataito suomalaislapsille on.

Moni meistä on viime vuosina miettinyt, millaisessa maailmassa oikein elämme. Kaikki totuttu tuntuu muuttuneen katastrofielokuvien kaltaiseksi todellisuudeksi, jossa ikävien uutisten jono vain vyöryy eteemme: pandemia, rajojen sulkeminen, pakolaisvirrat, sota, energiasäätely, ydinaseiden uhka ja luonnonkatastrofit. Millainen on lastemme tulevaisuus, kun nykyisyys näyttäytyy näin rumana edessämme? Lapsemme kasvavat aikuisiksi maailmassa, joka on aikaisempaa kompleksisempi. Muutosvauhtimme on kiivas. Yhteiskunnan ongelmat ovat perustavanlaatuisia, elämän ja kuoleman kysymyksiä. Yksilöiden tulevaisuuden sijaan moni nuori murehtii maapallon tuhoutumista. Nuorten ahdistusta ei vähennä se, että vaikeista asioista vaietaan. Sen sijaan meidän on opetettava lapsillemme taitoja, jotka auttavat heitä vastaamaan tähän kaikkeen. Sen vuoksi yhteiskuntamme ja etenkin sen lapset tarvitsevat tulevaisuuslukutaidon kaltaisen kansalaistaidon, jonka he oppivat perusopetuksessa samalla tavalla kuin luku- ja kirjoitustaidon. Tulevaisuuslukutaito tarkoittaa yksilön kykyä ymmärtää sitä, miten henkilökohtainen tulevaisuuskäsityksemme vaikuttaa nykyhetkeen ja miten nykyhetken teot vaikuttavat tulevaisuuteen. Tulevaisuuslukutaito muodostaa jokaiselle lapselle suhteen tulevaisuuteen ja auttaa lasta näkemään vaihtoehtoisia tulevaisuuksia sekä vertailemaan niitä. Tulevaisuuslukutaidon avulla lapset voivat kehittää uskallusta ajatella myös epämiellyttäviä kehityskulkuja ja siten vaikuttaa toivotun tulevaisuuden suuntaan kauhuskenaarioista lamaantumisen sijaan. Tulevaisuusajattelu tuottaa kykyä ennakoida ja helpottaa sopeutumista muutoksiin. Ennen kaikkea se antaa lapsillemme välineet ohjata tulevaisuuden suuntaa.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Näin ajattelee myös esimerkiksi OECD, jonka mukaan tulevaisuuslukutaito voisi olla merkittävä osa sivistävää koulutusta. Oman eduskuntamme tulevaisuusvaliokunta on ehdottanut tulevaisuuslukutaidon ottamista osaksi opetussuunnitelmia Suomessa ja suositellut sitä koko Euroopan unionin alueelle. Suomi voisi halutessaan olla edelläkävijä asiassa. Pienen kansan vahvuus on osaamisessamme. Tulevaisuuslukutaito on joidenkin vuosien kuluttua epäilemättä osa kansallista koulutusta monissa maissa. Suomen kannattaa ottaa omistajuus asiassa nyt.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuus nähdään usein hyvin positiivisena tai hyvin negatiivisena. Sitä pidetään arvaamattomana tai mahdollittomana ennakoida. Tulevaisuuden ympärillä on ikään kuin näkymätön sumuverho, joka pitää sisällään myytin jostain, jota ei pystytä nykyhetkessä edes käsittämään. Joskus maailman epämääräinen tulevaisuuskuva alkaa määrittää omaa tulevaisuusajattelua negatiiviseksi. Toisinaan oma historiamme vaikeuttaa kykyämme nähdä tulevaisuutta. Köyhyydessä elävän ihmisen tulevaisuus on seuraavassa ruuassa, kun taas turvallisessa elämäntilanteessa elävä kykenee suuntaamaan ajatuksensa sadan vuoden päähän. Sen vuoksi on tärkeää, että tiedollisen osaamisen lisäksi tunnistamme, millaiset asiat vaikuttavat omaan tulevaisuusasenteeseemme. Tulevaisuuslukutaidon voi jokainen oppia, myös aikuinen. Varmaa on, että tulevaisuus ja nykyisyys määrittävät toinen toisiaan. Kaikki tässä hetkessä tekemämme valinnat vaikuttavat tulevaisuuteen, ajattelimmepa niin tai emme.

Arvoisa puhemies! Aikamme haasteisiin vastaamiseksi meidän tulee kartuttaa tietopohjaamme, kansalaisten osaamista ja kansallista resilienssiä. Kriisit ovat tuoneet esille ennakkoinnin sekä muutosresilienssin merkityksen, ja juuri käsittelyssä oleva valtioneuvoston tulevaisuusselontekokin nostaa esille resilienssin ja ennakkotiedon nykyistä paremman hyödyntämisen. Tulevaisuuslukutaito vahvistaa myös tulevaisuusresilienssiä. Ihmisten ja yhteiskunnan selviytymiskyky kattaa muun muassa sosiaalisen, taloudellisen, geopoliittisen, ympäristöllisen ja digitaalisen ulottuvuuden. Tulevaisuusresilienssi on kykyä selviytyä haasteista sekä kohdata muutoksia kestäväällä, uudistavalla ja demokraattisella tavalla. Asiantuntijat korostavat, että tulevaisuusresilienssi edellyttää kriisinsietokyvyn ja kriiseistä palautumisen ohella myös ennakoidua sopeutumista toimintaympäristön muutoksiin sekä uudistumiskykyä suhteessa rakenteisiin, toimintatapoihin, ajattelumalleihin, arvoihin ja ihanteisiin. Juuri näitä taitoja tulevaisuuslukutaito opettaa. Tulevaisuustaitojen puolesta puhuu sekin, että tulevaisuusorientoituneet yritykset näyttävät menestyvän muita paremmin jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Demokratian, kansalaisten osallisuuden ja hyvinvoinnin edellytyksenä on, että kansalaisilla on kyky hahmotella vaihtoehtoisia tulevaisuuksia ja vaikuttaa aktiivisesti erilaisten tulevaisuuskulkujen toivottavuuden suhteen. Tulevaisuuslukutaitoisten lasten lisäksi haaveilen siitä, että Suomen eduskunta olisi maailman ensimmäinen tulevaisuuslukutaitoinen parlamentti. Millaisiltahan näyttäisivät päätökset, joita tekevät tulevaisuuslukutaitoiset ihmiset?

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Tämä lakialoite ei ole kerännyt yli sataa allekirjoitusta, ja tiedostan, mitä se tarkoittaa aloitteen käsittelyssä. Tulevaisuusasiat harvoin nousevat myöskään median kiinnostuksenkohteeksi. Toivon siitä huolimatta, että asia nousisi tämän lakialoitteenkin myötä esille niin, että seuraavaa hallitusohjelmaa neuvoteltaessa joku tulevaisuusviisas kansanedustaja nostaisi tämän hallitusohjelmakirjaukseksi. Jonkun täytyy olla aina ensimmäinen, joka aloittaa keskustelun asiasta, josta muut eivät vielä puhu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Ja edustaja Mäkisalo-Ropponen.

18.38 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kyseessä olevassa edustaja Salosen lakialoitteessa, jonka olen siis itsekin allekirjoittanut, esitetään tulevaisuuslukutaidon sisällyttämistä perusopetukseen. Tämä on erinomainen aloite, ja haluan kiittää edustaja Salosta tästä.

Viimeiset vuodet ovat korostaneet ennakkoinnin, tulevaisuuslukutaidon ja myös tulevaisuusviisauden merkitystä. Esimerkiksi eduskunnan tulevaisuusvaliokunta ja monet tulevaisuudentutkijat ennakoivat sekä koronapandemian että Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan, mutta näitä viestejä ei kuultu, ja siksi asiat ikään kuin yllättivät meidät kansakuntana. On tärkeää, että tulevaisuusviisaus ja tulevaisuuden ennakointikyky eivät ole vain harvojen asiantuntijoiden harteilla, vaan tarvitsemme yhteiskunnassamme kaikilla aloilla taitoa ja osaamista ennakoida tulevaisuutta ja valmistautua erilaisiin mahdollisuuksiin sekä tietysti ohjata omilla päätöksillä meitä kohti toivottuja tulevaisuuden skenaarioita.

Tulevaisuuden lukutaidon avulla voi kehittää kykyä ennakoida ja uskallusta ajatella myös epämiellyttäviä kehityskulkuja ja siten vaikuttaa tulevaisuuden suuntaan. Tulevaisuuden ennakointihan ei ole kristallipallosta katsomista, eikä se ole myöskään ennustamista vaan esimerkiksi hiljaisten signaalien ja megatrendien kuuntelemista ja niiden havaitsemista. Niiden pohjalta on mahdollista laatia erilaisia tulevaisuudenkuvia, jotka voivat olla vaikka negatiivisia tai positiivisia tai jotain siltä väliltä. Poliitiikan tehtävänä on tuuppia myönteistä tulevaisuutta eteenpäin ja toimia niin, etteivät kielteiset skenaariot toteutuisi, tai niin, että olisimme niihin edes varautuneet. Toivottavasti yhteiskunnassa lopultakin ymmärretään, että tulevaisuuden ennakointi on tärkeä osa myös päätöksentekoprosessia, koska sen avulla on mahdollista tehdä oikeansuuntaisia toimenpiteitä jo ennen tilanteiden kriisiytymistä. Ennakointitieto mahdollistaa myös varautumissuunnitelmien tekemisen.

Puhemies! Oleellista on ymmärtää, että tulevaisuuteen voidaan vaikuttaa. Tulevaisuus ei vain vyöry päällemme. Tärkeitä ovat tekemme ja valintamme ja erityisesti arvojen tunnistaminen. Tulevaisuutta tehdään tämän päivän päätöksillä ja toiminnoilla. Tarvitaan luovuutta ja erityisesti aikaperspektiivin laajentamista. Tulevaisuudenpelko lisää alttiutta lyhytjännitteisyyteen ja sitä kautta myös huonoihin päätöksiin. Tulevaisuuden lukutaitoa voidaan oppia ja sitä voidaan opiskella, ja siksi asian sisällyttäminen perusopetukseen on tärkeää. Näiden taitojen avulla on myös mahdollista oppia ymmärtämään paremmin itseään ja ympärillä tapahtuvia asioita. Tulevaisuudenkuvat ohjaavat toimintaamme, ja siksi on tärkeää olla niistä tietoinen.

Tulevaisuusviisauteen kuuluvat muun muassa seuraavat osatekijät: kyky hahmottaa tämä hetki suhteessa menneisyyteen ja tulevaisuuteen eli kyky katsoa nenäänsä pidemmälle ja ymmärtää, että omilla teoilla on todellakin merkitystä. Siihen kuuluu myös vastuullisuus eli huolehtiminen muista ihmisistä ja olennoista eli pyrkiminen kohti sellaista maailmaa, joka on parempi meille kaikille, ei vain itselle. Tulevaisuusviisauteen kuuluu myös avoimuus, joka saa kyseenalaistamaan niin sanotut viralliset totuudet ja näkemään muutosten tuomat mahdollisuudet. Tämä edellyttää kykyä sietää epävarmuutta, mutta samalla se auttaa näkemään erilaisia tulevaisuuksia ja myös niiden mahdollisuuksia. Näiden taitojen opiskelun tulisi olla osa elinikäistä oppimista, koska samalla voidaan vahvistaa meissä jokaisessa olevaa uudistavaa resilienssiä, joka on tärkeimpiä kansalaistaitoja koko ajan muuttuvassa maailmassa. Uudistava resilienssi tuo toivoa tulevaisuuteen, ja juuri sitä me nyt tarvitsemme.

Kannatan lämpimästi edustaja Salosen aloitetta. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 169/2022 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

9. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 17.2.2023 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.43.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola